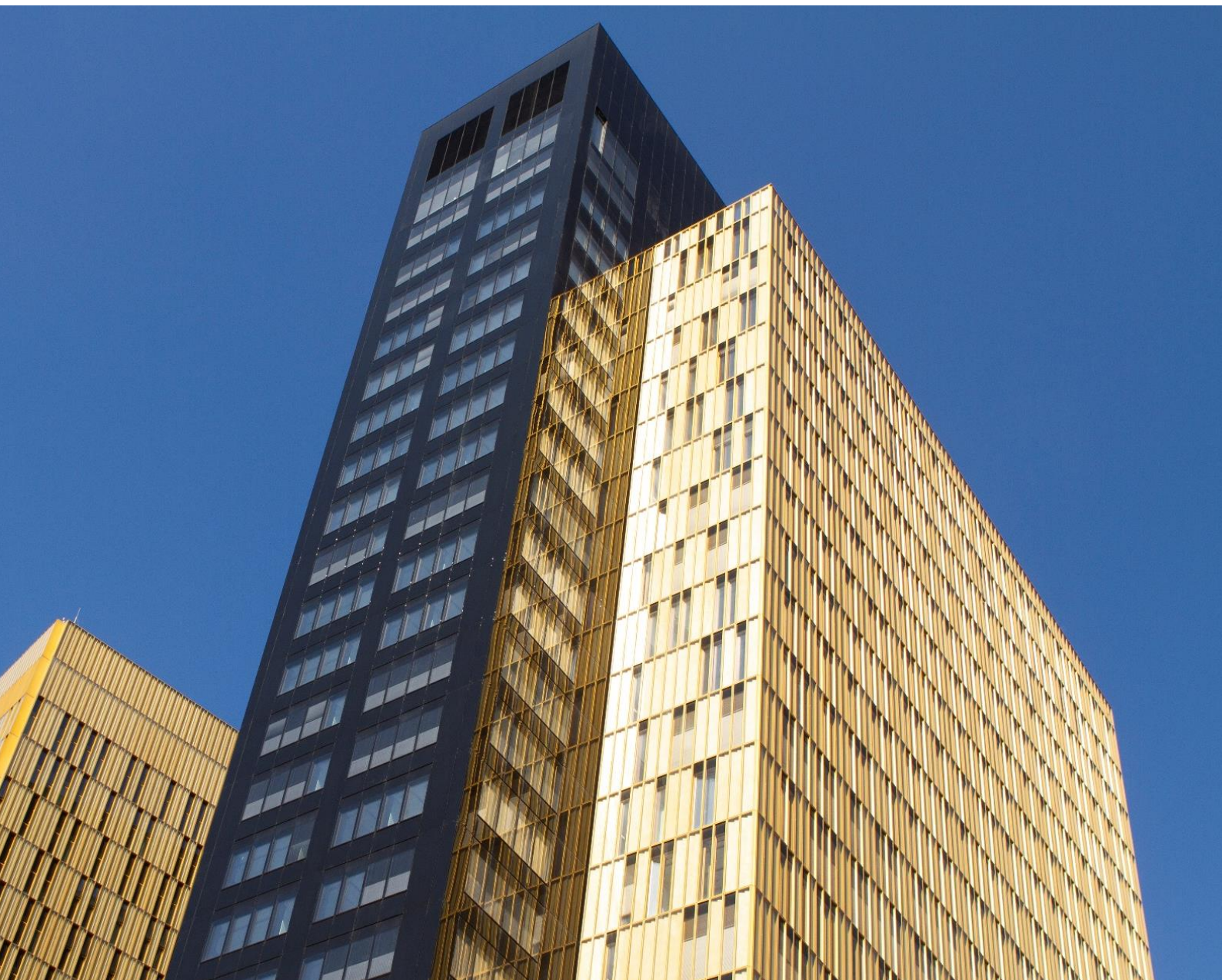

Broszury tematyczne

Pilny tryb prejudycjalny i tryb przyspieszony

Przedmowa

Aby umożliwić szybsze rozpoznawanie spraw, które tego wymagają, art. 23a statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej¹ stanowi:

„W regulaminie proceduralnym może zostać przewidziany tryb przyspieszony, a dla odesłań prejudycjalnych dotyczących przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – pilny tryb prejudycjalny.

Tryby te mogą wymagać, w odniesieniu do składania pism procesowych lub uwag na piśmie, terminu krótszego niż przewidziany w artykule 23, oraz, na zasadzie odstępstwa od artykułu 20 akapit czwarty, braku opinii rzecznika generalnego.

Pilny tryb prejudycjalny może ponadto wymagać ograniczenia liczby stron i innych podmiotów, o których mowa w artykule 23, upoważnionych do składania pism procesowych lub uwag na piśmie, oraz, w przypadku wyjątkowo pilnego charakteru – pominięcia części pisemnej postępowania”.

Jeśli chodzi o tryb przyspieszony, istnieje on od 2000 r. i obecnie jest uregulowany, z jednej strony, w art. 105 i nast. regulaminu postępowania przed Trybunałem² w odniesieniu do odesłań prejudycjalnych, zaś z drugiej strony, w art. 133 i nast. tego regulaminu w odniesieniu do skarg bezpośrednich³. Tryb przyspieszony może bowiem zostać zastosowany niezależnie od rodzaju postępowania, jeżeli charakter sprawy wymaga niezwłocznego rozstrzygnięcia⁴.

Wniosek o rozpatrzenie sprawy w trybie przyspieszonym składa sąd odsyłający w przypadku odesłania prejudycjalnego, zaś w przypadku skargi bezpośredniej – strona skarżąca lub strona pozwana. Decyzję podejmuje prezes Trybunału po zapoznaniu się ze stanowiskiem sędziego sprawozdawcy i rzecznika generalnego oraz, w stosownym przypadku, strony przeciwnej. W wyjątkowych przypadkach prezes Trybunału może także postanowić o zastosowaniu z urzędu trybu przyspieszonego. Decyzja o przyjęciu lub odrzuceniu wniosku o zastosowanie trybu przyspieszonego ma formę postanowienia prezesa Trybunału. Jednakże w okresie od stycznia 2019 r. do czerwca 2023 r. – w braku

¹ [Wersja skonsolidowana Protokołu \(nr 3\) w sprawie statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej](#), załączonego do traktatów, z późniejszymi zmianami.

² Regulamin postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości z dnia 25 września 2012 r. (Dz.U. 2012, L 265, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2016, L 173, s. 108), w brzmieniu zmienionym w dniu 18 czerwca 2013 r. (Dz.U. 2013, L 173, s. 65), w dniu 19 lipca 2016 r. (Dz.U. 2016, L 217, s. 69), w dniu 9 kwietnia 2019 r. (Dz.U. 2019, L 111, s. 73), w dniu 26 listopada 2019 r. (Dz.U. 2019, L 316, s. 103) i w dniu 2 lipca 2024 r. (Dz.U. 2024/2094).

³ W tym względzie należy zauważyć, że art. 151 regulaminu postępowania przed Sądem z dnia 4 marca 2015 r. (Dz.U. 2015, L 105, s. 1) przewiduje także możliwość rozpoznania sprawy w trybie przyspieszonym „ze względu na szczególnie pilny charakter oraz okoliczności sprawy”.

⁴ W nowym regulaminie postępowania przed Trybunałem określenie „niezwłoczny” zastąpiło wyrażenie „sprawa szczególnie pilna”, do którego odwoływał się dawny regulamin postępowania.

decyzji w formie postanowienia – uzasadnienie decyzji o przyjęciu lub odrzuceniu wniosku o zastosowanie trybu przyspieszonego było zawarte jedynie w orzeczeniu kończącym postępowanie w danej instancji.

Pilny tryb prejudycjalny jest z kolei nowszym trybem, ponieważ został stworzony w 2008 r. w odpowiedzi na rozszerzenie kompetencji Unii i Trybunału w dziedzinie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Z uwagi bowiem na szczególnie wrażliwy charakter tej dziedziny konieczne wydawało się ustanowienie szczególnego, stanowiącego odstępstwo trybu umożliwiającego w razie potrzeby ochronę wchodzących w grę interesów. A zatem w przeciwieństwie do trybu przyspieszonego, który może być stosowany we wszystkich dziedzinach prawa Unii i we wszystkich rodzajach postępowania, pilny tryb prejudycjalny, uregulowany w art. 107 i nast. regulaminu postępowania przed Trybunałem, jest zastrzeżony dla odesłań prejudycjalnych, w których podniesiono kwestie dotyczące dziedzin objętych tytułem V w trzeciej części Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (traktatu FUE), dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

Decyzję o uwzględnieniu lub nieuwzględnieniu wniosku sądu odsyłającego o rozpoznanie sprawy w pilnym trybie prejudycjalnym podejmuje izba wyznaczona w tym celu przez Trybunał; decyzji tej nie uzasadnia się. Niemniej w przypadku przyjęcia wniosku o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego Trybunał, orzekając co do istoty, streszcza często argumenty sądu odsyłającego, które uzasadniały zastosowanie tego trybu. Ponadto w sytuacji gdy sąd odsyłający nie przedstawia wniosku o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, ale konieczność jego zastosowania wydaje się prawdopodobna, prezes Trybunału może zwrócić się do właściwej izby o zbadanie konieczności rozpoznania odesłania w pilnym trybie prejudycjalnym, który może wówczas zostać zastosowany z urzędu.

Należy jeszcze zauważyć, że akty regulujące tryb przyspieszony i pilny tryb prejudycjalny nie określają szczegółowo okoliczności, w jakich tryby te mogą znaleźć zastosowanie. W tym względzie tylko art. 267 akapit czwarty TFUE wymienia wyraźnie sytuację, która wymaga, by Trybunał orzekł „w jak najkrótszym terminie”, to jest w przypadku gdy pytanie prejudycjalne zostaje podniesione w sprawie dotyczącej osoby pozbawionej wolności. W braku dodatkowych wskazówek celem tej fiszki jest przedstawienie spraw, które są reprezentatywne dla trybu postępowania stosowanego przez Trybunał i które pozwalają zrozumieć powody mogące uzasadniać zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego lub trybu przyspieszonego.

Jako że pierwsza fiszka pochodzi z 2019 r., niniejsza aktualizacja ma na celu uzupełnienie obecnego wyboru o 15 nowszych orzeczeń, z których 10 dotyczy pilnego trybu prejudycjalnego, zaś 5 dotyczy trybu przyspieszonego, które to orzeczenia zawierają wiele doprecyzowań w zakresie stosowania tych dwóch trybów.

Wykaz aktów, o których mowa

KONWENCJA

Konwencja sporządzona na podstawie artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej, o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich, podpisana w Brukseli w dniu 26 lipca 1995 r. i załączona do aktu Rady z dnia 26 lipca 1995 r. (Dz.U. 1995, C 316, s. 48).

ROZPORZĄDZENIA

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.U. 2003, L 338, s. 1).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 273/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie prekursorów narkotykowych (Dz.U. 2004, L 47, s. 1), zmienione rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1258/2013 z dnia 20 listopada 2013 r. (Dz.U. 2013, L 330, s. 21).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiające Wspólnotowy kodeks wizowy (kodeks wizowy) (Dz.U. 2009, L 243, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2013, L 154, s. 10), zmienione rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 610/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. (Dz.U. 2013, L 182, s. 1).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (wersja przekształcona) (Dz.U. 2013, L 180, s. 31).

DYREKTYWY

Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. 1992, L 206, s. 7).

Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).

Dyrektywa 2001/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 listopada 2001 r. w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi (Dz.U. 2001, L 311, s. 67), zmieniona dyrektywą 2004/27/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. (Dz.U. 2004, L 136, s. 34).

Dyrektywa Rady **2003/86/WE** z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin (Dz.U. 2003, L 251, s. 12).

Dyrektywa Rady **2003/109/WE** z dnia 25 listopada 2003 r. dotycząca statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi (Dz.U. 2004, L 16, s. 44).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady **2008/115/WE** z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich (Dz.U. 2008, L 348, s. 98).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady **2009/147/WE** z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. 2010, L 20, s. 7).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady **2011/95/UE** z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (wersja przekształcona) (Dz.U. 2011, L 337, s. 9, zwana dalej „dyrektywą w sprawie kwalifikowania”).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady **2013/32/UE** z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (wersja przekształcona) (Dz.U. 2013, L 180, s. 60).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady **2013/33/UE** z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (wersja przekształcona) (Dz.U. 2013, L 180, s. 96).

DECYZJE

Decyzja ramowa Rady **2002/584/WSiSW** z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1).

Decyzja Komisji **2006/928/WE** z dnia 13 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia mechanizmu współpracy i weryfikacji postępów Rumunii w realizacji określonych założeń w zakresie reformy systemu sądownictwa oraz walki z korupcją (Dz.U. 2006, L 354, s. 56).

Decyzja Rady Europejskiej **2011/199/UE** z dnia 25 marca 2011 r. w sprawie zmiany art. 136 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w odniesieniu do mechanizmu stabilności dla państw członkowskich, których walutą jest euro (Dz.U. 2011, L 91, s. 1).

Decyzja wykonawcza Komisji (UE) **2015/789** z dnia 18 maja 2015 r. w sprawie środków zapobiegających wprowadzaniu do Unii i rozprzestrzenianiu się w niej organizmu *Xylella fastidiosa* (Wells et al.) (Dz.U. 2015, L 125, s. 36).

Spis treści

PRZEDMOWA	3
WYKAZ AKTÓW, O KTÓRYCH MOWA	5
I. PILNY TRYB PREJUDYCJALNY	8
1. Zakres stosowania pilnego trybu prejudycjalnego	8
2. Powody uzasadniające stosowanie pilnego trybu prejudycjalnego	10
2.1. Ryzyko pogorszenia relacji rodzic/dziecko	10
2.2. Pozbawienie wolności	16
2.3. Ryzyko naruszenia praw podstawowych	27
II. TRYB PRZYSPIESZONY	35
1. Powody uzasadniające zastosowanie trybu przyspieszonego	35
1.1. Charakter i wrażliwość dziedziny poddanej wykładni będącej przedmiotem odesłania prejudycjalnego	35
1.2. Szczególna waga niepewności prawnej będącej przedmiotem odesłania prejudycjalnego	36
1.3. Pozbawienie wolności skarżącego	44
1.4. Konsekwencje dla rodziny	45
1.5. Ryzyko naruszenia praw podstawowych	46
1.6. Zła sytuacja materialna	51
1.7. Ryzyko poważnych szkód w środowisku	53
1.8. Ryzyko bezkarności w dużej liczbie spraw	55
2. Relacja trybu przyspieszonego w ramach skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego do środków tymczasowych wydanych w postępowaniu w przedmiocie tych środków	56

I. Pilny tryb prejudycjalny

1. Zakres stosowania pilnego trybu prejudycjalnego

*Postanowienie z dnia 22 lutego 2008 r., Kozłowski (C-66/08, [EU:C:2008:116](#))*⁵

Postępowanie w trybie przyspieszonym

W sprawie tej, wniesionej w lutym 2008 r., Oberlandesgericht Stuttgart (wyższy sąd krajowy w Stuttgarcie, Niemcy), zwrócił się do Trybunału o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym, uzasadniając to tym, że pobyt skarżącego w postępowaniu głównym w zakładzie karnym na terytorium Niemiec ma się niedługo zakończyć oraz że ponadto mógłby on uzyskać przedterminowe zwolnienie.

Prezes Trybunału zauważył, że przepisy regulaminu postępowania przewidujące pilny tryb prejudycjalny, o którego zastosowanie sąd odsyłający wniósł z wyprzedzeniem, wejdą w życie dopiero w dniu 1 marca 2008 r. A zatem, jako że owa sprawa została wniesiona przed tą datą, nie może być ona objęta pilnym trybem prejudycjalnym. Prezes Trybunału zdecydował jednak, że z uwagi na ducha współpracy między sądami krajowymi i Trybunałem wniosek o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego należy interpretować jako mający na celu znaczne skrócenie czasu rozpoznania tej sprawy i uznać za wniosek o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego⁶.

Postanowienie z dnia 6 maja 2014 r., G. (C-181/14, [EU:C:2014:740](#))

Postępowanie w trybie przyspieszonym

W tej sprawie wszczęto postępowanie karne w Niemczech przeciwko osobie, która sprzedawała mieszkanki ziół zawierające kannabinoidy syntetyczne. W okresie wystąpienia okoliczności faktycznych (między 2010 a 2011 r.) substancje te nie podlegały niemieckiej ustawie o środkach odurzających⁷, tak że Landgericht Itzehoe (sąd krajowy w Itzehoe, Niemcy) zastosował uregulowanie dotyczące obrotu produktami leczniczymi⁸, które stanowi transpozycję dyrektywy 2001/83⁹. I tak uznał on, że sprzedaż tych produktów stanowiła naruszenie polegające na wprowadzeniu do obrotu budzących wątpliwości produktów leczniczych i w związku z tym skazał zainteresowanego na karę pozbawienia wolności.

⁵ Zobacz także wyrok z dnia 17 lipca 2008 r. (wielka izba), Kozłowski (C-66/08, [EU:C:2008:437](#)).

⁶ Zobacz poniżej w części II niniejszej fiszki, zatytułowanej „Tryb przyspieszony”, pkt „1.1. Charakter i wrażliwość dziedziny poddanej wykładni będącej przedmiotem odesłania prejudycjalnego”.

⁷ Betäubungsmittelgesetz (ustawa o środkach odurzających).

⁸ Gesetz zur Änderung arzneimittelrechtlicher und anderer Vorschriften (ustawa o obrocie produktami leczniczymi) z dnia 17 lipca 2009 r. (BGBl. 2009 I, s. 1990).

⁹ Dyrektywa 2001/83/WE.

Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy), do którego wpłynęła skarga rewizyjna, uznał, że rozstrzygnięcie sporu w postępowaniu głównym zależy od kwestii, czy sporne produkty można rzeczywiście zakwalifikować jako „produkty lecznicze” w rozumieniu dyrektywy 2001/83. Zwrócił się on zatem z odpowiednim pytaniem do Trybunału. Ponadto wniósł on o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, wskazując, że gdyby Trybunał udzielił odpowiedzi, iż produkty te nie są produktami leczniczymi, zainteresowany nie mógłby zostać pociągnięty do odpowiedzialności karnej w niniejszym przypadku, a tym samym byłby niesłusznie przetrzymywany w areszcie.

Trybunał zdecydował, że nie należy stosować pilnego trybu prejudycjalnego, uzasadniając to tym, że dyrektywa 2001/83 została wydana na podstawie art. 95 WE, obecnie art. 114 TFUE, który należy do tytułu VII części trzeciej traktatu FUE. Pilny tryb prejudycjalny jest bowiem zastrzeżony jedynie dla odwołań prejudycjalnych, które podnoszą jedną lub więcej kwestii dotyczących dziedzin, o których mowa w tytule V części trzeciej traktatu FUE. Niemniej prezes Trybunału postanowił z urzędu o rozpoznaniu tej sprawy w przyspieszonym trybie prejudycjalnym¹⁰.

Postanowienie z dnia 1 grudnia 2023 r., EV (Prekursory narkotykowe) (C-174/22, [EU:C:2023:947](#))

Odesłanie prejudycjalne – Artykuł 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem – Prekursory narkotykowe – Decyzja ramowa 2004/757/WSiSW – Artykuł 2 ust. 1 lit. d) – Osoba uczestnicząca w transporcie i dystrybucji prekursorów wykorzystywanych do nielegalnej produkcji lub wytwarzania narkotyków – Rozporządzenie (WE) nr 273/2004 – Substancje sklasyfikowane – Artykuł 2 – Pojęcie „podmiotu gospodarczego” – Artykuł 8 ust. 1 – Okoliczności, które mogą budzić podejrzenie, iż substancje sklasyfikowane mogłyby być wykorzystywane do celów nielegalnego wytwarzania środków odurzających lub substancji psychotropowych – Obowiązek powiadomienia o tych okolicznościach – Pojęcie „okoliczności” – Zakres

W 2018 r. podczas zatrzymania przez policję w Warnie (Bułgaria) stwierdzono, że EV był w posiadaniu m.in. toluenu, substancji wykorzystywanej do produkcji metamfetaminy. Następnie Okrazhen sad-Varna (sąd okręgowy w Warnie, Bułgaria) uznał EV za winnego przestępstwa posiadania prekursorów narkotykowych w celu ich dystrybucji bez odpowiedniego zezwolenia i skazał go na dwa lata pozbawienia wolności i grzywnę w wysokości 20 000 BGN (około 10 200 EUR). EV złożył skargę kasacyjną do Varhoven kasatsionen sad (najwyższego sądu kasacyjnego, Bułgaria), podnosząc w szczególności, że zarzucany mu czyn nie może stanowić takiego przestępstwa. Twierdzi on w szczególności, że toluen jest substancją należącą do kategorii 3 załącznika I do rozporządzenia nr 273/2004, której posiadanie nie podlega ani obowiązkowi uzyskania zezwolenia, ani rejestracji. W tym kontekście Varhoven kasatsionen sad (najwyższy sąd

¹⁰ Zobacz poniżej w części II niniejszej fiszki, zatytułowanej „Tryb przyspieszony”, pkt „1.2. Szczególna waga niepewności prawnej będącej przedmiotem odesłania prejudycjalnego”.

kasacyjny), wyrażając wątpliwości co do wykładni rozporządzenia nr 273/2004, postanowił zwrócić się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Ponadto wniósł on o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego.

Podobnie jak w przytoczonej wyżej sprawie G. (C-181/14, [EU:C:2014:740](#)), Trybunał odrzucił ten wniosek, uzasadniając to tym, że rozporządzenie nr 273/2004, o którego wykładnię zwrócono się w tej sprawie, należy do tytułu VII części trzeciej TFUE, podczas gdy pilny tryb prejudycjalny jest zastrzeżony wyłącznie dla odesłań prejudycjalnych, w których podniesiono jedną lub więcej kwestii dotyczących dziedzin, o których mowa w tytule V wspomnianej części trzeciej traktatu FUE, odnoszącym się do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

2. Powody uzasadniające stosowanie pilnego trybu prejudycjalnego

2.1. Ryzyko pogorszenia relacji rodzic/dziecko

Wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., Aguirre Zarraga (C-491/10 PPU, [EU:C:2010:828](#))

Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 – Jurysdykcja oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej – Odpowiedzialność rodzicielska – Prawo do pieczy – Uprowadzenie dziecka – Artykuł 42 – Wykonanie wydanego przez właściwy sąd (hiszpański) orzeczenia zarządzającego powrót dziecka, w odniesieniu do którego zostało wystawione zaświadczenie – Właściwość sądu wezwanego (niemieckiego) do odmówienia wykonania wspomnianego orzeczenia w przypadku poważnego naruszenia praw dziecka

W sprawie tej obywatel Hiszpanii i obywatelka Niemiec, rodzice małej dziewczynki, wszczęli postępowanie rozwodowe w Hiszpanii, miejscu zwykłego pobytu rodziny. W ramach tego postępowania prawo do wyłącznej pieczy nad ich córką zostało tymczasowo przyznane ojcu, gdyż wydawał się on w największym stopniu w stanie zapewnić zachowanie rodzinnego środowiska dziecka, jako że matka zadeklarowała zamiar osiedlenia się w Niemczech ze swoim nowym partnerem. Niemniej po spędzeniu lata w nowym miejscu zamieszkania swojej matki w Niemczech dziecko nie wróciło już do Hiszpanii. Rodzice wszczęli wówczas wiele postępowań zarówno w Hiszpanii, jak i w Niemczech, mających odpowiednio na celu powrót dziecka do Hiszpanii, uznanie i wykonanie orzeczeń hiszpańskich w Niemczech i ostateczne przyznanie prawa do pieczy.

W takim kontekście Oberlandesgericht Celle (wyższy sąd krajowy w Celle, Niemcy) zwrócił się do Trybunału z kilkoma pytaniami dotyczącymi wykładni art. 42, zatytułowanego „Powrót dziecka”, rozporządzenia nr 2201/2003¹¹.

Trybunał postanowił z urzędu o rozpoznaniu tego odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym. W tym względzie przypomniawszy, że uznaje potrzebę pilnego wydawania rozstrzygnięć w sytuacjach uprowadzenia dziecka, między innymi gdy rozdzielenie dziecka i rodzica, któremu przyznano uprzednio pieczę, choćby tylko tymczasowo, wywołuje ryzyko pogorszenia ich relacji lub zepsucia tych relacji, a także ryzyko spowodowania szkody psychicznej. Stosując to orzecznictwo w niniejszym przypadku, Trybunał zwrócił uwagę, że dziecko, którego dotyczy sprawa, zostało rozdzielone z ojcem ponad dwa lata temu i że ze względu na odległość i na napięte relacje między rodzicami istnieje poważne i konkretne ryzyko całkowitego braku kontaktu z ojcem w trakcie postępowania toczącego się przed sądem odsyłającym. Zdaniem Trybunału w tych okolicznościach zastosowanie zwykłego trybu postępowania mogłoby wywołać poważną szkodę, a nawet szkodę niedającą się naprawić, dla relacji między ojcem i jego córką, a także jeszcze bardziej utrudnić jej integrację w ramach jej środowiska rodzinnego i społecznego w razie ewentualnego powrotu do Hiszpanii.

Wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., Mercredi (C-497/10 PPU, [EU:C:2010:829](#))

Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 – Sprawy małżeńskie oraz odpowiedzialność rodzicielska – Dzieci, których rodzice nie są małżeństwem – Pojęcie „zwykłego pobytu” niemowlęcia – Pojęcie „prawa do pieczy”

Spór w postępowaniu głównym toczył się między obywatelem brytyjskim i obywatelką francuską w przedmiocie pieczy nad ich córką. W sprawie tej, gdy dziecko miało dwa miesiące, matka opuściła wraz z dzieckiem Zjednoczone Królestwo, miejsce zwykłego pobytu dziecka, i udała się na wyspę Réunion (Francja), o czym ojciec nie został uprzednio poinformowany. Zabranie dziecka do innego państwa było jednak zgodne z prawem, ponieważ w tamtym czasie matka była jedyną osobą, której przysługiwało prawo do pieczy. Następnie rodzice wszczęli postępowania w Zjednoczonym Królestwie i we Francji, w szczególności w celu przyznania władzy rodzicielskiej i ustalenia miejsca zwykłego pobytu dziecka. W tym względzie o ile sąd francuski orzekł w tych kwestiach na rzecz matki, o tyle Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [sąd apelacyjny (Anglia i Walia) (wydział cywilny)], Zjednoczone Królestwo] uznał, że konieczne jest ustalenie sądu mającego zgodnie z prawem Unii jurysdykcję, co oznaczało wyjaśnienie przez Trybunał kryteriów przewidzianych w art. 8 i 10 rozporządzenia nr 2201/2003, które umożliwiają ustalenie miejsca zwykłego pobytu dziecka.

¹¹ Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003.

Ów sąd wystąpił zatem do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i wniósł także o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego. Na poparcie tego wniosku wskazał on, że dopóki nie zostanie ustalony sąd mający zgodnie z prawem Unii jurysdykcję, dopóty wnioski złożone przez ojca w celu uzyskania postanowienia pozwalającego mu na utrzymywanie kontaktów z dzieckiem nie będą mogły zostać rozpatrzone. Trybunał postanowił zastosować pilny tryb prejudycjalny, podkreślając, że sprawa ta dotyczy dziecka w wieku roku i czterech miesięcy, którego rozłąka z ojcem trwa już ponad rok. W opinii Trybunału, zważywszy, że sprawa dotyczy dziecka w wieku newralgicznym dla jego rozwoju, przedłużanie tej sytuacji, cechującej się dodatkowo znaczną odległością pomiędzy miejscem zamieszkania ojca i dziecka, mogłoby poważnie zaszkodzić przyszłym relacjom między nimi.

Wyrok z dnia 26 kwietnia 2012 r., *Health Service Executive* (C-92/12 PPU, [EU:C:2012:255](#))

Jurysdykcja oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej – Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 – Małoletnie dziecko mające miejsce zwykłego pobytu w Irlandii, gdzie wielokrotnie było umieszczane poza rodziną – Zachowania agresywne i niebezpieczne dla samego dziecka – Orzeczenie o umieszczeniu dziecka w zamkniętej placówce w Anglii – Materialny zakres zastosowania rozporządzenia – Artykuł 56 – Procedury konsultacji i zgody – Obowiązek uznania lub stwierdzenia wykonalności orzeczenia o umieszczeniu dziecka w zakładzie zamkniętym – Środki tymczasowe – Pilny tryb prejudycjalny

W sprawie tej High Court (wysoki sąd, Irlandia), do którego wystąpił organ odpowiedzialny za dzieci będące pod opieką państwa w Irlandii, zarządził umieszczenie dziecka będącego obywatelem irlandzkim w zamkniętej placówce w Zjednoczonym Królestwie, państwie zamieszkania matki tego dziecka. Pracownicy służby zdrowia uznali bowiem, że na terenie Irlandii nie ma instytucji, która odpowiadałaby specyficznym potrzebom tego dziecka w zakresie ochrony.

High Court (wysoki sąd), który miał orzec w kwestii pozostawienia dziecka we wspomnianej placówce, zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy wydane przez ten sąd orzeczenie wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia nr 2201/2003 i czy orzeczenie to powinno – zanim zostanie wykonane w wezwanym państwie członkowskim – zostać uznane i uzyskać stwierdzenie wykonalności w tym państwie członkowskim.

Ów sąd wniósł także o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, zaś Trybunał uwzględnił ten wniosek. W tym względzie sąd odsyłający zauważył, po pierwsze, że dziecko jest zatrzymywane wbrew jego woli, w celu zapewnienia mu ochrony, w zamkniętej placówce opiekuńczej. Po drugie, podkreślił on, że jego własna jurysdykcja zależy od możliwości zastosowania rozporządzenia nr 2201/2003 w postępowaniu głównym, a w konsekwencji od odpowiedzi na przedłożone pytania prejudycjalne.

Ponadto w odpowiedzi na wniosek o wyjaśnienia wystosowany przez Trybunał¹² sąd odsyłający wskazał, że sytuacja dziecka wymaga także zastosowania pilnych środków. Dziecko osiągnie bowiem niedługo pełnoletność i nie będzie dłużej podlegać właściwości tego sądu. Co więcej, jego stan wymaga umieszczenia w zamkniętej placówce na krótki okres oraz wdrożenia programu obejmującego nadzorowaną i stopniowo zwiększaną swobodę, co powinno umożliwić umieszczenie dziecka w jego rodzinie w Anglii.

Postanowienie z dnia 10 kwietnia 2018 r., CV (C-85/18 PPU, [EU:C:2018:220](#))

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Artykuł 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Jurysdykcja w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej – Piecza nad dzieckiem – Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 – Artykuły 8, 10 i 13 – Pojęcie „miejsca zwykłego pobytu” dziecka – Orzeczenie wydane przez sąd innego państwa członkowskiego dotyczące miejsca zamieszkania dziecka – Bezprawne uprowadzenie albo zatrzymanie dziecka – Jurysdykcja w przypadkach uprowadzenia dziecka

Spór w postępowaniu głównym toczył się między dwoma obywatelami rumuńskimi zamieszkałymi w Portugalii w przedmiocie ustalenia miejsca zamieszkania ich dziecka oraz świadczenia alimentacyjnego. Po rozstaniu się pary i opuszczeniu przez matkę wspólnego miejsca zamieszkania dziecko nadal zamieszkiwało ze swoim ojcem. Niemniej po wniesieniu przez matkę powództwa w celu uzyskania pieczy nad dzieckiem ojciec wyjechał do Rumunii, zabierając ze sobą dziecko. Sądy rumuńskie, do których zwróciła się matka, której w międzyczasie przyznano tymczasową pieczę, nakazały powrót dziecka do Portugalii ze względu na bezprawny charakter jego uprowadzenia. Mimo to ojciec także wniósł, do Judecătoria Oradea (sądu pierwszej instancji w Oradei, Rumunia), powództwo w celu stwierdzenia, że miejscem zamieszkania dziecka jest jego miejsce zamieszkania w Rumunii i zasądzenia od matki dziecka świadczenia alimentacyjnego.

Ten ostatni sąd zwrócił uwagę, że w pierwszej kolejności musi orzec w przedmiocie zarzutu braku jurysdykcji podniesionego przez matkę w tym postępowaniu oraz że w związku z tym konieczne jest uzyskanie od Trybunału wyjaśnień na temat pojęcia „zwykłego pobytu” występującego w art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003.

Trybunał postanowił z urzędu o rozpoznaniu tego odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym. W tym względzie przypomniał on, że uznaje pilny charakter wydania orzeczenia w sytuacjach uprowadzenia dziecka w szczególności w przypadku, gdy rozdzielenie dziecka i rodzica może prowadzić do pogorszenia się obecnych lub przyszłych relacji między nimi i spowodować nieodwracalną szkodę. Stosując to orzecznictwo w omawianym przypadku, Trybunał zauważył, że dziecko, mające 7 lat, zamieszkuje od blisko dwóch lat ze swoim ojcem w Rumunii i jest oddzielone od matki, która mieszka w Portugalii i z którą utrzymuje jedynie comiesięczny kontakt telefoniczny.

¹² Wniosek złożony na podstawie art. 104 § 5 regulaminu postępowania przed Trybunałem (obecnie, po dniu 25 września 2012 r., art. 101 § 1 tego regulaminu).

W opinii Trybunału w tych okolicznościach, a także biorąc pod uwagę, że dziecko jest w wieku wrażliwym dla jego rozwoju, przedłużenie sytuacji może poważnie, a nawet nieodwracalnie zniszczyć związek, jaki to małoletnie dziecko ma z matką. Ponadto, ponieważ integracja społeczna i rodzinna tego dziecka jest już bardzo zaawansowana w państwie członkowskim jego obecnego miejsca zamieszkania, przedłużenie tej sytuacji mogłoby dodatkowo zaszkodzić jego integracji w przypadku ewentualnego powrotu do Portugalii.

Postanowienie z dnia 24 marca 2021 r., MCP (C-603/20 PPU, [EU:C:2021:231](#))

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 – Artykuł 10 – Jurysdykcja w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej – Uprowadzenie dziecka – Jurysdykcja sądów państwa członkowskiego – Zakres terytorialny – Uprowadzenie dziecka do państwa trzeciego – Miejsce zwykłego pobytu uzyskane w tym państwie trzecim

Spór w postępowaniu głównym toczył się w Zjednoczonym Królestwie między ojcem małego dziecka a jego matką, która uprowadziła je do Indii, gdzie dziecko żyje pod opieką swojej babki ze strony matki, i dotyczył powrotu dziecka do Zjednoczonego Królestwa oraz prawa ojca do osobistej styczności z dzieckiem.

Matka zakwestionowała przed High Court of Justice (England & Wales), Family Division [sądem wyższej instancji (Anglia & Walia), wydział rodzinny (Zjednoczone Królestwo)], jurysdykcję sądów Anglii i Walii do rozpatrzenia wniosku ojca na tej podstawie, że dziecko nie ma już zwykłego pobytu w Zjednoczonym Królestwie. Sąd ten uznał, że należy ocenić jego jurysdykcję na podstawie art. 10 rozporządzenia nr 2201/2003¹³. Zwrócił się on zatem do Trybunału z pytaniem, czy przepis ten należy interpretować w ten sposób, że gdy dziecko uzyskało miejsce zwykłego pobytu w państwie trzecim w następstwie uprowadzenia do tego państwa, sądy państwa członkowskiego, w którym dziecko miało miejsce zwykłego pobytu bezpośrednio przed uprowadzeniem, utrzymują swoją jurysdykcję bez ograniczenia w czasie.

Sąd odsyłający wniósł także o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, zaś Trybunał uwzględnił ten wniosek. W tym względzie w odniesieniu do kryterium pilnego charakteru Trybunał zauważył, że z uwagi na okoliczność, iż małe dziecko mieszka od października 2018 r., z wyjątkiem krótkiego pobytu w Zjednoczonym Królestwie, na stałe w Indiach, istnieje ryzyko, że przedłużanie tej sytuacji zaszkodzi poważnie, jeśli nie nieodwracalnie, relacjom między dzieckiem a jego ojcem, a nawet między dzieckiem a obojgiem jego rodziców. Sytuacja ta może spowodować nieodwracalną szkodę w jego rozwoju emocjonalnym i, ogólnie, psychologicznym, zważywszy w szczególności na fakt, że dziecko znajduje się w ważnym dla jego rozwoju wieku. Ponadto ponieważ integracja

¹³ Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003.

w rodzinie i społeczeństwie dziecka jest już zaawansowana w państwie trzecim, w którym, zgodnie z ustaleniami sądu odsyłającego, ma ono obecnie miejsce zwykłego pobytu, przedłużanie tej sytuacji może jeszcze bardziej zagrozić integracji dziecka w jego środowisku rodzinnym i społecznym w przypadku ewentualnego powrotu do Zjednoczonego Królestwa.

Wyrok z dnia 18 kwietnia 2023 r., Afrin (C-1/23 PPU, [EU:C:2023:296](#))

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Kontrole graniczne, azyl i imigracja – Polityka imigracyjna – Dyrektywa 2003/86/WE – Prawo do łączenia rodzin – Artykuł 5 ust. 1 – Złożenie wniosku o wjazd i pobyt w celu wykonania prawa do łączenia rodziny – Uregulowanie państwa członkowskiego przewidujące obowiązek złożenia przez członków rodziny członka rodziny rozdzielonej wniosku osobiście we właściwej placówce dyplomatycznej tego państwa członkowskiego – Niemożność udania się do tej placówki lub nadmierna trudność w udaniu się do niej – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuły 7 i 24

Spór w postępowaniu głównym toczył się między obywatelami Syrii i ich małoletnimi dziećmi a État belge (państwem belgijskim) w przedmiocie odmówienia przez to państwo rejestracji złożonego przez matkę oraz dzieci wniosku o wjazd i pobyt w ramach łączenia rodzin.

Tribunal de première instance francophone de Bruxelles (francuskojęzyczny sąd pierwszej instancji w Brukseli, Belgia) dążył zatem do ustalenia, czy odmowa ta podważa skuteczność (effet utile) dyrektywy 2003/86 w sprawie łączenia rodzin¹⁴ lub czy narusza prawa podstawowe¹⁵, które dyrektywa ta ma chronić.

Sąd odsyłający wniósł także o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego. W uzasadnieniu swojego wniosku powołał się on na względy związane z panującą w Syrii sytuacją w zakresie bezpieczeństwa, a także na okoliczność, że późne wydanie decyzji w przedmiocie rejestracji wniosku o wjazd i pobyt w ramach łączenia rodziny mogłoby utrudnić jej połączenie, ponieważ prawo belgijskie przewiduje zwiększone wymagania w przypadku złożenia wniosku o łączenie rodziny po upływie roku od przyznania członkowi rodziny rozdzielonej statusu uchodźcy.

Stosując przez analogię swoje orzecznictwo dotyczące uprowadzenia dziecka, Trybunał zauważył, że jeśli chodzi o przesłankę pilności, z postanowienia odsyłającego wynikało, że małoletnie dzieci A i B były oddzielone od ojca przez ponad trzy lata i że dalsze utrzymywanie się tej sytuacji, które wynikałoby z braku rejestracji wniosku z września 2022 r., mogłoby poważnie zaszkodzić przyszłym relacjom dzieci z ojcem. W związku z tym Trybunał przychylił się do wniosku o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego.

¹⁴ Dyrektywa 2003/86/WE.

¹⁵ W grę wchodzi tu prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, zagwarantowane w art. 7 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej "Kartą"), prawo do uwzględnienia najlepszego interesu dziecka oraz przysługujące mu prawo do utrzymywania osobistego związku z każdym rodzicem, które to prawa zapisano w art. 24 Karty.

2.2. Pozbawienie wolności

Wyrok z dnia 30 listopada 2009 r. (wielka izba), Kadzoev (C-357/09 PPU, [EU:C:2009:741](#))

Wizy, azyl, imigracja i inne polityki związane ze swobodnym przepływem osób – Dyrektywa 2008/115/WE – Powrót nielegalnie przebywającego obywatela państwa trzeciego – Artykuł 15 ust. 4–6 – Okres zastosowania środka detencyjnego – Wzięcie pod uwagę okresu, podczas którego wykonanie decyzji o wydaleniu było zawieszone – Pojęcie „rozsądnych perspektyw wydalenia”

Osoba nieposiadająca dokumentu tożsamości, która twierdziła, że urodziła się w Czeczenii, została zatrzymana przez organy bułgarskie i umieszczona w detencji w specjalnym ośrodku pobytu tymczasowego dla cudzoziemców w oczekiwaniu na wykonanie przyjętego wobec niej środka w postaci doprowadzenia do granicy. Niemniej w celu wykonania tego środka należało zgromadzić dokumenty umożliwiające podróż tej osoby poza granice kraju. Trzy lata później dokumenty te ciągle nie zostały uzyskane. Co więcej, zainteresowany złożył wnioski o udzielenie azylu oraz wnioski o zastąpienie środka detencyjnego łagodniejszym środkiem, jednak wszystkie te wnioski zostały oddalone.

W takiej sytuacji dyrektor jednostki administracyjnej odpowiedzialnej za wspomniany ośrodek wniósł sprawę do Administrativen sad Sofia-grad (sądu administracyjnego w Sofii, Bułgaria), aby orzekł on z urzędu o dalszych działaniach w związku z tą detencją. Sąd ten zauważył, po pierwsze, że przed wprowadzeniem do bułgarskiej ustawy o cudzoziemcach¹⁶ zmian mających na celu dokonanie transpozycji dyrektywy 2008/115¹⁷ okres detencji w ośrodku pobytu tymczasowego nie podlegał jakimkolwiek ograniczeniom czasowym. Po drugie, sąd ten stwierdził, że brak jest przepisów przejściowych w odniesieniu do sytuacji, w których decyzje o detencji zostały podjęte przed wprowadzeniem tych zmian. W konsekwencji postanowił on zwrócić się do Trybunału o dokonanie wykładni art. 15 ust. 4–6 dyrektywy 2008/115.

Sąd odsyłający wniósł także o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, wskazując, że sprawa ta dotyczy kwestii, czy należy nadal stosować środek detencyjny wobec zainteresowanego, czy też go uwolnić. W tym względzie, gdyby uznać, że nie ma już „rozsądnych perspektyw [jego] wydalenia” w rozumieniu art. 15 ust. 4 dyrektywy 2008/115, zgodnie z tym przepisem można by zarządzić jego natychmiastowe wypuszczenie na wolność. W świetle powyższego Trybunał postanowił uwzględnić wniosek o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego.

¹⁶ Zakon za chuzhdentsite v Republika Bǎlgaria (ustawa o cudzoziemcach w Republice Bułgarii) (DV nr 153 z 1998 r.), w brzmieniu nadanym w dniu 15 maja 2009 r. (DV nr 36 z 2009 r.).

¹⁷ Dyrektywa 2008/115/WE.

Wyrok z dnia 17 marca 2016 r., Mirza (C-695/15 PPU, [EU:C:2016:188](#))

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Rozporządzenie (WE) nr 604/2013 – Kryteria i mechanizmy ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej – Artykuł 3 ust. 3 – Prawo państw członkowskich do wysłania wnioskodawcy do bezpiecznego kraju trzeciego – Artykuł 18 – Obowiązki państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku w wypadku wtórnego przejęcia wnioskodawcy – Dyrektywa 2013/32/UE – Wspólne procedury udzielania i cofania ochrony międzynarodowej – Rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej

Obywatel pakistański wjechał z Serbii na terytorium Węgier i złożył w tym państwie członkowskim pierwszy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej. Niemniej, jako że obywatel ten opuścił miejsce pobytu, które zostało mu przydzielone przez organy węgierskie, umorzono rozpatrzenie jego wniosku, co uzasadniono tym, że został on cofnięty w dorozumiany sposób. Następnie został on zatrzymany w Republice Czeskiej i na wniosek władz czeskich został wtórnie przejęty przez Węgry zgodnie z procedurą przewidzianą w rozporządzeniu nr 604/2013¹⁸ (zwanym dalej „rozporządzeniem Dublin III”). Zainteresowany złożył wówczas drugi wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej na Węgrzech i został umieszczony w ośrodku detencyjnym w ramach postępowania w sprawie tego wniosku. Wniosek ten został odrzucony jako niedopuszczalny, co uzasadniono tym, że w niniejszym przypadku Serbię należało uznać za bezpieczny kraj trzeci. Wobec tego obywatela zarządzono zatem środki w postaci powrotu i wydalenia.

W takiej sytuacji Debreceni közigazgatási és munkaügyi bíróság (sąd administracyjny i pracy w Debreczynie, Węgry), do którego wpłynęła skarga na decyzję o odrzuceniu drugiego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, postanowił zadać Trybunałowi pytania dotyczące warunków, w jakich państwo członkowskie może przewidzieć wysłanie wnioskodawcy do bezpiecznego kraju trzeciego zgodnie z art. 3 ust. 3 rozporządzenia Dublin III bez przeprowadzania analizy co do istoty jego wniosku.

Sąd ten wniósł także o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, podkreślając, że wobec zainteresowanego stosowano aż do dnia 1 stycznia 2016 r. środek detencyjny. Ponadto w odpowiedzi na pytanie Trybunału sąd odsyłający wskazał, że środek ten został przedłużony aż do dnia wydania ostatecznej decyzji w przedmiocie wniosku zainteresowanego o udzielenie ochrony międzynarodowej lub – w braku takiej decyzji do dnia 1 marca 2016 r. – do tego dnia. Ponadto zdaniem sądu odsyłającego po dniu 1 marca 2016 r. środek w postaci zatrzymania może zostać na nowo przedłużony na okres sześćdziesięciu dni, przy czym całkowity okres zatrzymania może wynosić sześć miesięcy.

Trybunał przypomniał swoje orzecznictwo, zgodnie z którym należy uwzględnić okoliczność, że osoba, której dotyczy sprawa, jest pozbawiona wolności, a jej pozostanie

¹⁸ Rozporządzenie (UE) nr 604/2013.

w ośrodku detencyjnym zależy od rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym. Ponadto podkreślił on, że oceny sytuacji tej osoby należy dokonać według stanu na dzień rozpatrywania wniosku dotyczącego rozpoznania odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym. Stosując to orzecznictwo w omawianej sprawie, Trybunał zauważył, że w tym przypadku kryteria zostały spełnione. Utrzymywanie zatrzymania zainteresowanego zależy bowiem od rozstrzygnięcia sporu zawisłego w postępowaniu głównym, które dotyczy zgodności z prawem odrzucenia jego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. W związku z tym Trybunał przychylił się do wniosku o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego.

Wyrok z dnia 1 czerwca 2016 r., Bob-Dogi (C-241/15, [EU:C:2016:385](#))

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Artykuł 8 ust. 1 lit. c) – Wymóg zamieszczenia w europejskim nakazie aresztowania informacji wskazujących na istnienie „nakazu aresztowania” – Brak wcześniejszego krajowego nakazu aresztowania, odrębnego od europejskiego nakazu aresztowania – Konsekwencje

Sąd węgierski wydał europejski nakaz aresztowania wobec obywatela rumuńskiego w celu wszczęcia postępowania karnego. Zainteresowany został wówczas zatrzymany w Rumunii i postawiony przed Curtea de Apel Cluj (sądem apelacyjnym w Klużu, Rumunia) w celu wydania przez ten sąd postanowienia o jego ewentualnym tymczasowym aresztowaniu i przekazaniu go węgierskim organom sądowym. W tych ramach ów sąd nakazał jego niezwłoczne zwolnienie, przy czym zastosował wobec niego środek w postaci umieszczenia pod dozorem sądowym.

Sąd ten, zastanawiając się nad wykładnią art. 8 ust. 1 lit. c) decyzji ramowej 2002/584¹⁹, a mówiąc dokładniej, nad skutkami braku wcześniejszego krajowego nakazu aresztowania, odrębnego od europejskiego nakazu aresztowania, postanowił wystąpić do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

Wniósł on także o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, podkreślając, że chociaż zainteresowany nie przebywa obecnie w areszcie, pozostaje on jednak objęty dozorem sądowym, który to środek ogranicza jego wolność osobistą. Trybunał uznał, że w takich okolicznościach nie należy uwzględnić tego wniosku. Prezes Trybunału zdecydował jednak o rozpoznaniu sprawy w pierwszej kolejności na podstawie art. 53 § 3 regulaminu postępowania.

¹⁹ Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – oświadczenia niektórych państw członkowskich w sprawie przyjęcia decyzji ramowej (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmieniona decyzją ramową 2009/299/WSiSW.

Wyrok z dnia 25 lipca 2018 r. (wielka izba), Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądowym) (C-216/18 PPU, [EU:C:2018:586](#))

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca policyjna i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Artykuł 1 ust. 3 – Procedury przekazywania osób między państwami członkowskim – Warunki wykonania – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 47 – Prawo do niezawisłego i bezstronnego sądu

W związku z wydaniem kilku europejskich nakazów aresztowania przez sądy polskie osoba, której dotyczyły te nakazy, została zatrzymana w Irlandii i umieszczona w areszcie w oczekiwaniu na decyzję w sprawie przekazania jej wspomnianym organom sądowym. W tym celu została ona postawiona przed High Court (wysokim sądem, Irlandia) i poinformowała ona ten sąd, że sprzeciwia się przekazaniu, uzasadniając to tym, że przekazanie naraziłoby ją na rzeczywiste ryzyko rażącego naruszenia prawa do sądu z uwagi na niedawne zmiany w ustawodawstwie reformujące polski system sądowy.

W tym kontekście High Court (wysoki sąd) zastanawiał się nad skutkami tych reform legislacyjnych, które skłoniły Komisję do przyjęcia w dniu 20 grudnia 2017 r. uzasadnionego wniosku, w którym na podstawie art. 7 ust. 1 TUE wezwała ona Radę do stwierdzenia istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności²⁰. Sąd zadał zatem Trybunałowi kilka pytań dotyczących podejścia, jakie powinien przyjąć organ wykonujący na podstawie art. 1 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584 w przypadku rzeczywistego ryzyka naruszenia prawa dostępu do niezawisłego sądu, spowodowanego systemowymi lub ogólnymi nieprawidłowościami w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej wydającego nakaz państwa członkowskiego.

Ów sąd wniósł także o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym, zaś Trybunał uwzględnił ten wniosek. W odniesieniu do kryterium pilności Trybunał przypomniał swoje utrwalone orzecznictwo w tej dziedzinie, zanim je zastosował w omawianym przypadku. W tym względzie podkreślił on, że zainteresowany jest pozbawiony wolności, a jego pozostanie w areszcie zależy od wyniku sporu w postępowaniu głównym, ponieważ zastosowany wobec niego środek w postaci pozbawienia wolności został zarządzonej w ramach wykonywania europejskich nakazów aresztowania.

Wyrok z dnia 12 lutego 2019 r., TC (C-492/18 PPU, [EU:C:2019:108](#))

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania – Artykuł 12 – Utrzymanie aresztu osoby, której dotyczy wniosek – Artykuł 17 – Termin na podjęcie decyzji w sprawie wykonania

²⁰ Uzasadniony wniosek Komisji z dnia 20 grudnia 2017 r., przedstawiony zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, dotyczący praworządności w Polsce [COM(2017) 835 final].

europejskiego nakazu aresztowania – Przepisy prawa krajowego przewidujące zawieszenie z urzędu aresztu po upływie terminu 90 dni od dnia zatrzymania – Wykładnia zgodna – Zawieszenie biegu terminów – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 6 – Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego – Rozbieżne wykładnie przepisów prawa krajowego – Jasność i przewidywalność

Na podstawie europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez właściwe organy Zjednoczonego Królestwa obywatel brytyjski został zatrzymany w Niderlandach i umieszczony w areszcie. Tego też dnia rozpoczął się bieg sześćdziesięciodniowego terminu, o którym mowa w art. 17 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584, na wydanie decyzji w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania. Tuż przed upływem tego terminu rechtbank Amsterdam (sąd rejonowy w Amsterdamie, Niderlandy) zarządził jego przedłużenie o trzydzieści dni zgodnie z art. 17 ust. 4 wspomnianej decyzji ramowej oraz utrzymanie aresztu wobec zainteresowanego. Następnie sąd ten jednak zawiesił postępowanie na czas nieokreślony w oczekiwaniu na odpowiedź Trybunału na wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony w sprawie RO (C-327/18 PPU)²¹. Równolegle, jako że od dnia jego zatrzymania upłynęło dziewięćdziesiąt dni, obywatel brytyjski wniósł o zawieszenie aresztu.

W tym kontekście rechtbank Amsterdam (sąd rejonowy w Amsterdamie) zastanawiał się nad utrzymaniem aresztu wobec zainteresowanego, mając na uwadze decyzję ramową 2002/584 i art. 6 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”), który to artykuł przewiduje prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Zgodnie z rozpatrywanym uregulowaniem krajowym²² taką osobę należy bowiem zwolnić, gdy od jej zatrzymania upłynęło dziewięćdziesiąt dni. Uregulowanie to zostało jednak zinterpretowane w ten sposób, że pozwala ono na utrzymanie aresztu, gdy wykonujący nakaz organ sądowy postanowi bądź wystąpić do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, bądź oczekiwać na odpowiedź na taki wniosek złożony przez inny wykonujący nakaz organ sądowy. W obu tych przypadkach dziewięćdziesięciodniowy termin należy bowiem wówczas uznać za zawieszony.

Rechtbank Amsterdam (sąd w Amsterdamie) wniósł o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym, twierdząc, że zainteresowany przebywa w areszcie w Niderlandach wyłącznie na podstawie europejskiego nakazu aresztowania oraz że nie może on rozstrzygnąć w przedmiocie wniosku o zawieszenie tego środka do czasu wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie owego odesłania. Trybunał przypomniał swoje utrwalone orzecznictwo, zgodnie z którym należy wziąć pod uwagę fakt, że zainteresowana osoba jest pozbawiona wolności, a utrzymanie wobec niej aresztu zależy od wyniku sporu w postępowaniu głównym, przy czym jej sytuację należy ocenić według stanu na dzień rozpatrywania wniosku o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym. W omawianym przypadku Trybunał

²¹ Sprawa ta została zakończona wyrokiem z dnia 19 września 2018 r., RO (C- 327/18 PPU, [EU:C:2018:733](#)).

²² Overleveringswet (ustawa o przekazywaniu osób) (Stb. 2004, nr 195).

uznał, że kryteria zostały spełnione, w związku z czym postanowił zastosować pilny tryb prejudycjalny.

Niemniej następnie rechtbank Amsterdam (sąd w Amsterdamie) poinformował Trybunał, że zarządził warunkowe zawieszenie spornego aresztu, i to do chwili wydania decyzji o przekazaniu zainteresowanego do Zjednoczonego Królestwa. Zgodnie bowiem z obliczeniami tego sądu dziewięćdziesięciodniowy termin upłynął, nawet z uwzględnieniem okresu, w którym bieg tego terminu był zawieszony. W tych okolicznościach Trybunał uznał, że pilny charakter sprawy ustał i że w związku z tym nie ma już potrzeby dalszego rozpoznawania sprawy w pilnym trybie prejudycjalnym.

Wyrok z dnia 24 września 2020 r., *Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof (Zasada szczególności)* (C-195/20 PPU, [EU:C:2020:749](#))

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Skutki przekazania – Artykuł 27 – Możliwość ścigania za inne przestępstwa – Zasada szczególności

Zainteresowany był ścigany w Niemczech w ramach trzech odrębnych postępowań karnych. Najpierw w 2011 r. Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy w Niebüll, Niemcy) skazał go za handel środkami odurzającymi na łączną karę jednego roku i dziewięciu miesięcy pozbawienia wolności, lecz wykonanie tej kary zostało warunkowo zawieszone. Następnie w 2016 r. w Niemczech wszczęto przeciwko zainteresowanemu postępowanie karne w związku z popełnionymi w Portugalii czynami zakwalifikowanymi jako seksualne wykorzystanie małoletniego, a ponieważ przebywał on w Portugalii, Staatsanwaltschaft Hannover (prokuratura w Hanowerze, Niemcy) wydała europejski nakaz aresztowania w celu przeprowadzenia postępowania karnego w odniesieniu do tych czynów. Na podstawie tego pierwszego europejskiego nakazu aresztowania władze portugalskie przekazały zainteresowanego na terytorium Niemiec, gdzie odbył on karę orzeczoną za seksualne wykorzystanie małoletniego. Po wyjściu z więzienia został on objęty nadzorem kuratorskim, ale nie zakazano mu opuszczania terytorium Niemiec. Następnie udał się on najpierw do Niderlandów, a potem do Włoch.

Na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez organy niemieckie został on ponownie przekazany tym władzom przez organy włoskie w 2018 r. w celu odbycia kary, na którą został uprzednio skazany za handel środkami odurzającymi. Następnie wspomniane organy zgodziły się również zrzec prawa do skorzystania z zasady szczególności przewidzianej w art. 27 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584, umożliwiając ściganie zainteresowanego w Niemczech także za przestępstwa ciężkiego zgwałcenia i wymuszenia rozbójniczego popełnione w Portugalii przed jego pierwszym przekazaniem. Za te czyny zainteresowany został objęty środkiem polegającym na pozbawieniu wolności w związku z wyrokiem skazującym, który kwestionuje on przed sądem odsyłającym.

Sąd odsyłający zmierzał w istocie do ustalenia, jakie są skutki prawne związane, po pierwsze, z dobrowolnym opuszczeniem terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego przez osobę, która została przekazana temu państwu na podstawie pierwszego europejskiego nakazu aresztowania, i po drugie, z przymusowym powrotem tej osoby na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania.

W takiej sytuacji sąd odsyłający wniósł o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, zaś Trybunał uwzględnił ten wniosek. Trybunał zauważył przede wszystkim, że o ile bezsporne jest, że w dniu rozpatrywania wniosku o zastosowanie do odesłania prejudycjalnego trybu pilnego zainteresowany był pozbawiony wolności na podstawie wyroku Amtsgericht Niebüll (sądu rejonowego w Niebüll) wydanego w 2011 r., o tyle faktem pozostaje, że drugi nakaz aresztowania wydany przez władze niemieckie w 2018 r. mógł również uzasadniać jego zatrzymanie. Po drugie, utrzymanie w mocy tego nakazu może prowadzić do ograniczenia złagodzenia warunków wykonania orzeczonej wobec niego kary pozbawienia wolności, wpłynąć na orzeczenie o warunkowym zawieszeniu wykonania tej kary, a w przypadku gdyby takie zawieszenie zostało udzielone – stać się jedyną podstawą prawną dla pozostawienia zainteresowanego w areszcie.

Wyrok z dnia 13 stycznia 2021 r., MM (C-414/20 PPU, [EU:C:2021:4](#))

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Europejski nakaz aresztowania – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Procedury przekazywania osób między państwami członkowskim – Artykuł 6 ust. 1 i art. 8 ust. 1 lit. c) – Europejski nakaz aresztowania wydany na podstawie krajowego postanowienia o postawieniu zarzutów – Pojęcie „[nakazu aresztowania] lub jakiegokolwiek innego podlegającego wykonaniu orzeczenia sądowego mającego analogiczny skutek prawny” – Brak krajowego nakazu aresztowania – Konsekwencje – Skuteczna ochrona sądowa – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej

W Bułgarii 41 osób było ściganych za handel środkami odurzającymi, z których 16 zbiegło, w tym zainteresowany. Wydano przeciwko niemu list gończy, a następnie postanowienie o postawieniu zarzutów, po czym właściwe organy bułgarskie wydały europejski nakaz aresztowania. Na podstawie tego europejskiego nakazu aresztowania zainteresowany został zatrzymany w Hiszpanii i tymczasowo aresztowany. Zainteresowany kilkakrotnie kwestionował zgodność z prawem postanowienia o jego tymczasowym aresztowaniu.

W tym kontekście Spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowany sąd karny, Bułgaria), do którego wpłynął wniosek o ponowne rozpoznanie zasadności stosowanego wobec zainteresowanego środka w postaci tymczasowego aresztowania, postanowił zwrócić się do Trybunału z pytaniem dotyczącym ważności europejskiego nakazu aresztowania wydanego przeciwko zainteresowanemu. Ponadto tymczasowe aresztowanie zainteresowanego zostało przekształcone w areszt domowy.

Sąd odsyłający wniósł o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym, zaś Trybunał uwzględnił ten wniosek. W odniesieniu do kryterium pilności Trybunał przypomniał swoje utrwalone orzecznictwo w tej kwestii i zauważył, że należy wziąć pod uwagę okoliczność, iż osoba, której dotyczy postępowanie główne, w chwili złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest pozbawiona wolności, a jej pobyt w areszcie zależy od wyniku sporu w postępowaniu głównym. W tym względzie podkreślił on, że utrzymanie wobec zainteresowanego tymczasowego aresztowania zależało w dniu skierowania wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym od rozstrzygnięcia Trybunału, ponieważ odpowiedź na postawione przez sąd odsyłający pytania prejudycjalne mogłaby mieć bezpośrednie konsekwencje dla losów postanowienia nakazującego jego tymczasowe aresztowanie. Ponadto Trybunał wyjaśnił, że zmiana środka zapobiegawczego na środek w postaci aresztu domowego nie ma wpływu na te ustalenia, ponieważ środek ten również ma charakter istotnie ograniczający wolność zainteresowanego.

Wyrok z dnia 30 czerwca 2022 r., *Valstybės sienos apsaugos tarnyba i in.* (C-72/22 PPU, [EU:C:2022:505](#))

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Polityka azylowa i imigracyjna – Dyrektywa 2011/95/UE – Artykuł 4 – Wspólne procedury udzielania i cofania ochrony międzynarodowej – Dyrektywa 2013/32/UE – Artykuły 6 i 7 – Normy dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o ochronę międzynarodową – Artykuł 18 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Dyrektywa 2013/33/UE – Artykuł 8 – Zatrzymanie wnioskodawcy – Podstawy zatrzymania – Ochrona bezpieczeństwa narodowego lub porządku publicznego – Zatrzymanie osoby ubiegającej się o azyl w związku z nielegalnym wjazdem na terytorium Unii

W związku z masowym napływem imigrantów, w szczególności z Białorusi, na Litwie ogłoszono stan wyjątkowy, a następnie częściowy stan wyjątkowy. Następnie obywatel państwa trzeciego, który nielegalnie wjechał na Litwę z Białorusi, został zatrzymany w Polsce z powodu braku dokumentów podróży i wizy oraz został przekazany władzom litewskim, które zatrzymały go do czasu wydania decyzji w sprawie jego statusu prawnego. Zainteresowany złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, ponowiony na piśmie, który został odrzucony jako niedopuszczalny ze względu na to, że został złożony z naruszeniem przepisów przewidzianych w ustawodawstwie litewskim dotyczących składania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w sytuacji wyjątkowej spowodowanej masowym napływem cudzoziemców. Zgodnie bowiem z tymi przepisami cudzoziemiec, który wjechał na Litwę nielegalnie, nie ma możliwości wystąpienia na terytorium tego państwa członkowskiego z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej. Przepisy te przewidują również, że w takiej sytuacji wyjątkowej cudzoziemiec może zostać zatrzymany już z tego powodu, że wjechał nielegalnie na terytorium litewskie.

W tych okolicznościach Lietuvos vyriausiosios administracinis teismas (najwyższy sąd administracyjny Litwy), do którego osoba zainteresowana wniosła odwołanie od

postanowienia o jej zatrzymaniu, zmierzał do ustalenia, czy dyrektywy w sprawie procedur²³ i przyjmowania²⁴ stoją na przeszkodzie takiemu ustawodawstwu.

Ów sąd wniósł także o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym, zaś Trybunał uwzględnił ten wniosek. W tym kontekście Trybunał zauważył, że wobec zainteresowanego zastosowano środek polegający na zakwaterowaniu w ośrodku Valstybės sienos apsaugos tarnyba (państwowej straży granicznej działającej przy ministerstwie spraw wewnętrznych Republiki Litewskiej) z ograniczeniem przemieszczania się, co pozbawiło go swobody przemieszczania się, ponieważ nie mógł on opuścić tego ośrodka bez zezwolenia i osoby towarzyszącej. Trybunał zauważył również, że jeśli chodzi o związek między dalszym zatrzymaniem a rozstrzygnięciem sporu w postępowaniu głównym, z postanowienia odsyłającego wynika, że pierwsze z pytań przedłożonych przez sąd odsyłający dotyczy możliwości złożenia przez zainteresowanego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej i tym samym zakwalifikowania go jako osoby ubiegającej się o azyl. Uznanie za osobę ubiegającą się o azyl jest wymagane, aby można było zastosować środek, który nie wiąże się z ograniczeniem swobody przemieszczania się, charakteryzującym pojęcie zatrzymania.

Wyrok z dnia 24 lipca 2023 r. (wielka izba), Lin (C-107/23 PPU, [EU:C:2023:606](#))

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona interesów finansowych Unii Europejskiej – Artykuł 325 ust. 1 TFUE – Konwencja „OIF” – Artykuł 2 ust. 1 – Obowiązek zwalczania nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii za pomocą odstraszających i skutecznych środków – Obowiązek ustanowienia sankcji karnych – Podatek od wartości dodanej (VAT) – Dyrektywa 2006/112/WE – Poważne nadużycie finansowe związane z VAT – Termin przedawnienia odpowiedzialności karnej – Wyrok trybunału konstytucyjnego stwierdzający nieważność przepisu krajowego regulującego przyczyny przerwania biegu tego terminu – Systemowe ryzyko bezkarności – Ochrona praw podstawowych – Artykuł 49 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Zasada ustawowej określoności czynów zabronionych i kar – Wymogi przewidywalności i precyzyjności ustawy karnej – Zasada retroaktywnego stosowania względniejszej ustawy karnej (lex mitior) – Zasada pewności prawa – Krajowy standard ochrony praw podstawowych – Obowiązek odstąpienia przez sądy państwa członkowskiego od stosowania wyroków trybunału konstytucyjnego lub sądu najwyższego tego państwa członkowskiego w przypadku niezgodności z prawem Unii – Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w razie niezastosowania się do tych wyroków – Zasada pierwszeństwa prawa Unii

W 2010 r. zainteresowani nie zaksięgowali w dokumentach rachunkowych transakcji handlowych oraz przychodów uzyskanych ze sprzedaży na rzecz beneficjentów krajowych oleju napędowego, który nabyli w ramach systemu zawieszenia płatności

²³ Dyrektywa 2013/32/UE.

²⁴ Dyrektywa 2013/33/UE.

podatku akcyzowego, powodując stratę dla budżetu państwa zwłaszcza w odniesieniu do podatku od wartości dodanej i podatku akcyzowego od oleju napędowego.

W 2018 r. Curtea Constituțională (trybunał konstytucyjny, Rumunia) uznał za niezgodny z konstytucją przepis krajowy regulujący przerwanie biegu przedawnienia odpowiedzialności karnej, ponieważ naruszał on zasadę legalności przestępstw i kar. W 2022 r. stwierdził, że rumuńskie prawo materialne nie przewiduje żadnej przyczyny przerwania biegu terminu przedawnienia między datą publikacji tego ostatecznego wyroku a datą wejścia w życie, w dniu 30 maja 2022 r., nowego przepisu zastępującego unieważniony przepis.

Curtea de Apel Brașov (sąd apelacyjny w Braşowie, Rumunia) skazał zainteresowanych za oszustwa podatkowe w 2020 r., lecz oni zakwestionowali wyrok skazujący, powołując się na upływ terminu przedawnienia i zasadę *lex mitior*. Oparli się oni na wyroku z 2022 r. wydanego przez Înalta Curte de Casație și Justiție (najwyższy sąd kasacyjny), Rumunia), który dopuszcza skargi nadzwyczajne oparte na orzeczeniach trybunału konstytucyjnego. Sąd ten przyznał, że gdyby przyjąć taką wykładnię, termin przedawnienia upłynąłby w niniejszej sprawie przed uprawomocnieniem się orzeczenia skazującego zainteresowanych, co pociągałoby za sobą umorzenie postępowania karnego i niemożność ich skazania.

W tym kontekście sąd odsyłający zastanawiał się nad zgodnością tej wykładni z prawem Unii w zakresie, w jakim skutkowałaby ona zwolnieniem zainteresowanych z odpowiedzialności karnej za przestępstwa poważnych nadużyć finansowych naruszających interesy finansowe Unii. Ponadto podkreślił on, że jeżeli okaże się, iż wykładnia zgodna z prawem Unii nie jest możliwa, może on być zmuszony do odstąpienia od stosowania wyroków trybunału konstytucyjnego lub najwyższego sądu kasacyjnego. Nowy system odpowiedzialności dyscyplinarnej pozwala zaś na karanie sędziów, którzy w złej wierze lub w wyniku rażącego niedbalstwa naruszyli wyroki tych sądów.

Jeśli chodzi o kryterium pilności, Trybunał przypominał swoje utrwalone orzecznictwo w tym zakresie, zgodnie z którym kryterium to jest spełnione, gdy na dzień złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym osoba, której dotyczy spór w postępowaniu głównym, jest pozbawiona wolności, a jej dalsze osadzenie zależy od rozstrzygnięcia tego sporu, oraz zauważył, że osoby zainteresowane zostały skazane na kary pozbawienia wolności (dwie z nich były w trakcie odbywania swoich kar). Ponadto z odpowiedzi sądu odsyłającego na wniosek o udzielenie wyjaśnień wynika, po pierwsze, że dwie zainteresowane osoby były wówczas pozbawione wolności, a po drugie, że osadzenie zostałoby zakończone, gdyby postanowił on uwzględnić wniesione przez nie do tego sądu nadzwyczajne skargi o uchylenie wyroku skazującego. Co więcej, wynik nadzwyczajnych skarg o uchylenie wniesionych przez zainteresowanych zależał od odpowiedzi Trybunału na zadane pytania. Trybunał postanowił zatem z urzędu o rozpoznaniu odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym.

Postanowienie z dnia 27 września 2023 r., Abboudnam (C-58/23, [EU:C:2023:748](#))

Odesłanie prejudycjalne – Artykuł 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Polityka azylowa – Wspólne procedury udzielania i cofania ochrony międzynarodowej – Dyrektywa 2013/32/UE – Artykuły 22 i 23 – Prawo do pomocy prawnej i zastępstwa procesowego – Artykuł 46 ust. 4 – Rozsądny termin na wniesienie środka prawnego – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem – Oddalenie w trybie przyspieszonym wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej jako oczywiście bezzasadnego

Obywatel Maroka złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, który został oddalony decyzją ministerstwa spraw wewnętrznych Republiki Słowenii w trybie przyspieszonym, co zostało uzasadnione jego oczywistą bezzasadnością.

Osoba zainteresowana wniosła skargę na ową decyzję, twierdząc, że nieprawidłowe doręczenie tej decyzji naruszyło przysługujące jej prawo do skutecznego środka prawnego, ponieważ w rzeczywistości miała tylko jeden dzień na przygotowanie skargi. Ponadto, ponieważ mówiła tylko po arabsku i nie miała tłumacza, musiała komunikować się ze swoim prawnikiem za pomocą elektronicznie tłumaczonych wiadomości tekstowych (SMS).

Zgodnie bowiem z danym przepisem krajowym termin do wniesienia skargi na taką decyzję zostaje skrócony z piętnastu do trzech dni, liczonych od dnia doręczenia tej decyzji.

W tym kontekście Upravno sodišče (sąd administracyjny, Słowenia), do którego wpłynęła skarga na to oddalenie, zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy przepisy krajowe przewidujące termin trzech dni, obejmujący święta i dni wolne od pracy, na wniesienie do sądu skargi na wydaną w trybie przyspieszonym decyzję oddalającą jako oczywiście bezzasadny wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, są zgodne z art. 46 ust. 4 dyrektywy 2013/32 w związku z art. 47 akapit pierwszy Karty.

Sąd odsyłający zwrócił się także do Trybunału o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym, uzasadniając to tym, że po pierwsze, wykładnia art. 46 ust. 4 dyrektywy 2013/32, o którą wniósł do Trybunału, będzie miała wpływ na rozpoznanie podobnych wniesionych do tego sądu spraw, a po drugie, że podniesione w niniejszej sprawie zagadnienie prawne, jako że dotyczy prawa do skutecznego środka prawnego przed sądem, uzasadnia ze swej natury udzielenie odpowiedzi w jak najkrótszym terminie.

Oddaliwszy ten wniosek ze względu na brak spełnienia przesłanki dotyczącej pilnego charakteru sprawy, Trybunał wyjaśnił szereg aspektów, które nie mają wpływu na uruchomienie PPU. I tak, istotna liczba osób lub sytuacji prawnych, których mogłoby dotyczyć orzeczenie, jakie sąd odsyłający będzie musiał wydać po uzyskaniu od Trybunału odpowiedzi w trybie prejudycjalnym, nie stanowi sama w sobie wyjątkowej okoliczności mogącej uzasadnić zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego. Co się

tyczy motywu, opartego na założeniu, że każdy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni przepisu dotyczącego prawa do skutecznego środka prawnego przed sądem wymaga, aby Trybunał udzielił odpowiedzi szybko, uznał on, że motyw ten jako taki nie może wystarczać do uzasadnienia rozpoznania sprawy w trybie pilnym, zważywszy, że ów tryb jest instrumentem proceduralnym stanowiącym odpowiedź na sytuację nadzwyczajnej pilności. Ponadto Trybunał przypomniał, że mając na uwadze fakt, iż na mocy prawa krajowego skarżącego w postępowaniu głównym nie można wydalić do chwili uzyskania prawomocności decyzji w przedmiocie jego wniosku o pozwolenie na pobyt, można wykluczyć ryzyko jego wydalenia do państwa, w którym mógłby być narażony na karę śmierci, tortury lub na inne kary czy też na nieludzkie lub poniżające traktowanie.

Sąd odsyłający złożył również wniosek o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w trybie przyspieszonym, przytaczając motywy identyczne z motywami przedstawionymi na poparcie jego wniosku o rozpoznanie sprawy w pilnym trybie prejudycjalnym. Prezes Trybunału odrzucił jednak wniosek o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym z tych samych powodów, które zostały przedstawione w odniesieniu do wniosku o o rozpoznanie sprawy w pilnym trybie prejudycjalnym.

2.3. Ryzyko naruszenia praw podstawowych

Wyrok z dnia 16 lutego 2017 r., C.K. i in. (C-578/16 PPU, [EU:C:2017:127](#))

Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Granice, azyl i migracja – System dubliński – Rozporządzenie (WE) nr 604/2013 – Artykuł 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Nieludzkie lub poniżające traktowanie – Przekazanie ciężko chorej osoby ubiegającej się o azyl do państwa odpowiedzialnego za rozpatrzenie jej wniosku – Brak istotnych powodów ku temu, by przypuszczać, że występują widoczne systemowe nieprawidłowości w tym państwie członkowskim – Obowiązki nałożone na państwo członkowskie, które wykonuje przekazanie

W sprawie tej obywatelka syryjska i obywatel egipski wjechali na terytorium Unii Europejskiej na podstawie wizej wydanej przez Republikę Chorwacji, po czym złożyli wnioski o udzielenie azylu w Republice Słowenii. Organy słoweńskie wystąpiły wówczas do organów chorwackich z wnioskiem o ich przejęcie, gdyż Republika Chorwacji była państwem członkowskim odpowiedzialnym za rozpatrzenie ich wniosków zgodnie z rozporządzeniem Dublin III. Republika Chorwacji przychyliła się do tego wniosku. Niemniej ze względu na to, że obywatelka syryjska była w ciąży, przekazanie do Chorwacji zostało odłożone do momentu urodzenia dziecka. Następnie zainteresowani sprzeciwili się temu przekazaniu, powołując się, po pierwsze, na to, że miałyby to negatywny wpływ na stan zdrowia obywatelki syryjskiej, mogący oddziaływać również na dobro jej nowo narodzonego dziecka, a po drugie, na okoliczność, że byli oni ofiarami wypowiedzi i przemocy na tle rasowym w Chorwacji. Decyzja o przekazaniu została najpierw uchylona w pierwszej instancji, po czym została utrzymana w mocy

w postępowaniu odwoławczym przez Vrhovno sodišče (sąd najwyższy, Słowenia). Niemniej Ustavno sodišče (trybunał konstytucyjny, Słowenia), do którego wnieśli sprawę zainteresowani, uchylił wyrok tego sądu i przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania.

W tym kontekście Vrhovno sodišče (sąd najwyższy) zwrócił się do Trybunału o dokonanie uściśleń w przedmiocie klauzuli uznaniowej przewidzianej w art. 17 rozporządzenia Dublin III, która to klauzula – w drodze odstępstwa – pozwala państwu członkowskiemu rozpatrzyć złożony do niego wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, nawet jeżeli nie jest ono odpowiedzialne za takie rozpatrzenie na podstawie kryteriów ustanowionych w tym rozporządzeniu.

Sąd odsyłający wniósł także o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, wskazując, że z uwagi na stan zdrowia obywatelki syryjskiej kwestia jej statusu powinna zostać uregulowana w możliwie najkrótszym terminie. W tym względzie Trybunał uznał, że nie można wykluczyć możliwości, iż skarżący zostaną przekazani do Chorwacji przed zakończeniem postępowania w zwykłym trybie prejudycjalnym. W odpowiedzi bowiem na wniosek o wyjaśnienia skierowany do sądu odsyłającego²⁵ sąd ten wskazał, że choć sąd pierwszej instancji zarządził zawieszenie wykonania decyzji o przekazaniu dotyczącej zainteresowanych, żaden środek sądowy nie zawieszał tej decyzji na obecnym etapie postępowania krajowego. Trybunał uwzględnił zatem wniosek o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego.

Wyrok z dnia 7 marca 2017 r. (wielka izba), X i X (C-638/16 PPU, [EU:C:2017:173](#))

Odesłanie prejudycjalne – Rozporządzenie (WE) nr 810/2009 – Artykuł 25 ust. 1 lit. a) – Wiza o ograniczonej ważności terytorialnej – Wydanie wizy z przyczyn humanitarnych lub z uwagi na zobowiązania międzynarodowe – Pojęcie „zobowiązań międzynarodowych” – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności – Konwencja genewska – Wydanie wizy w przypadku dowiedzionego ryzyka naruszenia art. 4 lub 18 Karty praw podstawowych – Brak obowiązku

Para obywateli syryjskich oraz ich troje dzieci, mieszkający w Syrii, złożyli w ambasadzie Belgii w Libanie wnioski o wydanie wiz z przyczyn humanitarnych, oparte na art. 25 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 810/2009²⁶ (zwanego „kodeksem wizowym”), po czym wrócili do Syrii. Wnioski te miały na celu uzyskanie wiz o ograniczonej ważności terytorialnej, aby rodzina mogła opuścić Syrię i złożyć następnie wniosek o udzielenie azylu w Belgii. Skarżący podkreślali, że jeden z nich został uprowadzony przez grupę terrorystyczną

²⁵ Wniosek sformułowany na podstawie art. 101 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem.

²⁶ Rozporządzenie (WE) nr 810/2009.

i był torturowany, a następnie został uwolniony po wpłaceniu okupu. Kładli oni w ogólności nacisk na pogorszenie sytuacji w zakresie bezpieczeństwa w Syrii oraz na okoliczność, że groziły im prześladowania z powodu ich przynależności do prawosławnej wspólnoty chrześcijańskiej. Ich wnioski zostały oddalone, co uzasadniono między innymi tym, że mają oni zamiar przebywać w Belgii przez ponad dziewięćdziesiąt dni oraz że belgijskie placówki dyplomatyczne nie należą do organów, w których cudzoziemiec może złożyć wniosek o udzielenie azylu.

Conseil du contentieux des étrangers (sąd do spraw cudzoziemców, Belgia), do którego wpłynęła skarga na decyzje w sprawie oddalenia wspomnianych wniosków, zastanawiał się nad rozciągłością zakresu uznania pozostawionego państwom członkowskim w takim kontekście, między innymi mając na uwadze zobowiązania wynikające z Karty, a w szczególności art. 4 (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania) i art. 18 (prawo do azylu). Zadał on więc Trybunałowi kilka pytań prejudycjalnych.

Sąd odsyłający wniósł także o rozpoznanie sprawy w pilnym trybie prejudycjalnym. W tym celu powołał się on na dramatyczną sytuację związaną z konfliktem zbrojnym w Syrii, młody wiek dzieci skarżących, szczególne narażenie skarżących związane z ich przynależnością do prawosławnej wspólnoty chrześcijańskiej oraz okoliczność, że sprawa została mu przedłożona w ramach wyjątkowo pilnego postępowania dotyczącego zawieszenia. W tym względzie wyjaśnił, że skutkiem odesłania prejudycjalnego, o którym mowa, było zawieszenie postępowania głównego.

Trybunał uwzględnił wniosek o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego. W związku z tym podkreślił on, że jest bezsporne, iż przynajmniej w chwili rozpatrywania wniosku o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego skarżący byli narażeni na rzeczywiste ryzyko, że zostaną poddani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu. Zdaniem Trybunału okoliczność tę należy uznać za odnoszący się do pilności czynnik uzasadniający zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego.

Postanowienie z dnia 27 września 2018 r., FR (C-422/18 PPU, [EU:C:2018:784](#))

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Artykuł 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Wspólne procedury udzielania i cofania ochrony międzynarodowej – Dyrektywa 2013/32/UE – Artykuł 46 – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 18, art. 19 ust. 2 i art. 47 – Prawo do skutecznego środka zaskarżenia – Decyzja o odrzuceniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej – Uregulowania krajowe przewidujące drugą instancję sądową – Skutek zawieszający z mocy prawa nadany wyłącznie środkowi zaskarżenia wniesionemu do sądu pierwszej instancji

Obywatel Nigerii złożył wniosek o udzielenie azylu we Włoszech. Na poparcie tego wniosku powołał się on na to, że był zmuszony opuścić swój kraj pochodzenia, ponieważ organy krajowe odkryły, iż pozostawał on w związku homoseksualnym, oraz że z tego powodu groziło mu zatrzymanie i umieszczenie w areszcie. Po oddaleniu jego wniosku

o udzielenie azylu przez właściwy organ i po utrzymaniu w mocy decyzji w sprawie tego oddalenia przez Tribunale di Milano (sąd w Mediolanie, Włochy) obywatel Nigerii z jednej strony wniósł skargę kasacyjną, a z drugiej złożył do Tribunale di Milano (sądu w Mediolanie) wniosek o zastosowanie środków tymczasowych mający na celu zawieszenie wykonania orzeczenia tego sądu. Zgodnie z uregulowaniem krajowym²⁷ sąd ten jest jednak obowiązany orzec w przedmiocie takiego wniosku o zawieszenie poprzez dokonanie oceny zasadnego bądź bezzasadnego charakteru zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej na jego orzeczenie, a nie poprzez dokonanie oceny ryzyka wyrządzenia poważnej i nieodwracalnej szkody temu wnioskodawcy wskutek wykonania tego orzeczenia.

Tribunale di Milano (sąd w Mediolanie) zwrócił się do Trybunału z pytaniem dotyczącym zgodności tego uregulowania krajowego z przepisami dyrektywy 2013/32²⁸ w związku z art. 47 Karty, który gwarantuje prawo do skutecznego środka prawnego.

Sąd ten wniósł także o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego. W tym względzie wskazał on, że skarżący jest zobowiązany opuścić natychmiast terytorium Włoch i że w każdej chwili może zostać wydany do Nigerii, gdzie będzie narażony na poważne ryzyko, że zostanie poddany karze śmierci, torturom lub innym karom bądź innemu nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu. Ponadto sąd odsyłający podkreślił, że odpowiedź Trybunału na zadane pytanie może mieć decydujący wpływ na kwestię, czy skarżący może pozostać na terytorium Włoch w oczekiwaniu na zakończenie postępowania kasacyjnego. W tym kontekście Trybunał zauważył, że nie można wykluczyć możliwości, iż skarżący zostanie wydany do Nigerii przed zakończeniem postępowania w zwykłym trybie prejudycjalnym i dlatego postanowił uwzględnić wniosek o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego.

Wyrok z dnia 17 października 2018 r., UD (C-393/18 PPU, [EU:C:2018:835](#))

Odesłanie prejudycjalne – Pilny tryb prejudycjalny – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 – Artykuł 8 ust. 1 – Jurysdykcja w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej – Pojęcie „miejsca zwykłego pobytu dziecka” – Wymóg fizycznej obecności – Zatrzymanie matki i dziecka w państwie trzecim wbrew woli matki – Naruszenie praw podstawowych matki i dziecka

W następstwie zawarcia związku małżeńskiego z obywatelem brytyjskim obywatelka bangladeska korzystała z wizy pozwalającej jej na osiedlenie się w Zjednoczonym

²⁷ Decreto legislativo n. 25 – Attuazione della direttiva 2005/85/CE recante norme minime per le procedure applicate negli Stati membri ai fini del riconoscimento e della revoca dello status di rifugiato (dekret ustawodawczy nr 25 – wykonanie dyrektywy 2005/85/WE w sprawie ustanowienia minimalnych norm dotyczących procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy w państwach członkowskich) z dnia 25 stycznia 2008 r. (GURI nr 40 z dnia 16 lutego 2008 r.), zmieniony dekretem z mocą ustawy nr 13 – Disposizioni urgenti per l'accelerazione dei procedimenti in materia di protezione internazionale, nonche' per il contrasto dell'immigrazione illegale (dekret z mocą ustawy nr 13 w sprawie pilnych przepisów dotyczących przyspieszenia postępowań w dziedzinie ochrony międzynarodowej oraz przepisów dotyczących zwalczania nielegalnej imigracji), z dnia 17 lutego 2017 r. (GURI nr 40, z dnia 17 lutego 2017 r.), przekształcony w ustawę z późniejszymi zmianami w drodze ustawy nr 46 z dnia 13 kwietnia 2017 r.

²⁸ Dyrektywa 2013/32/UE.

Królestwie. Następnie, w czasie ciąży obywatelki bangladeskiej, para udała się do Bangladeszu. Tam urodziła się ich córka, która nigdy nie przebywała w Zjednoczonym Królestwie, gdyż ojciec wrócił sam do tego państwa. Zgodnie z twierdzeniami matki, które są kwestionowane przez ojca, miał on ją nakłonić do urodzenia dziecka w państwie trzecim i stosuje wobec niej przymus, aby nadal tam zamieszkiwała z dzieckiem bez gazu, elektryczności i wody pitnej, bez żadnego dochodu, w społeczności, która ją piętnuje. Matka wniosła zatem skargę do High Court of Justice (England & Wales), Family Division [wysokiego trybunału (Anglia i Walia), wydział rodzinny, Zjednoczone Królestwo], aby dziecko zostało umieszczone pod opieką tego sądu i aby nakazano ich powrót do Zjednoczonego Królestwa.

W pierwszej kolejności sąd ten uznał za konieczne rozstrzygnięcie kwestii swojej jurysdykcji do wydania orzeczenia dotyczącego dziecka, co wiąże się z ustaleniem, czy w przypadku tego dziecka można uznać, iż ma ono miejsce zwykłego pobytu w rozumieniu art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 w Zjednoczonym Królestwie, mimo że nigdy nie udało się ono do tego państwa członkowskiego. Ponadto ów sąd zastanawia się, czy okoliczności sprawy, w szczególności zachowanie ojca i naruszenie praw podstawowych matki lub dziecka, mają wpływ na to pojęcie „zwykłego pobytu”.

Sąd odsyłający wniósł także o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym, zaś Trybunał przychylił się do tego wniosku. W tym względzie Trybunał najpierw wskazał, że w przypadku stwierdzenia przymusu ze strony ojca wobec matki obecne dobro dziecka byłoby wysoce zagrożone. Wszelka zwłoka w podejmowaniu decyzji sądowych w stosunku do dziecka przedłużałaby obecną sytuację i mogłaby poważnie, a nawet nieodwracalnie zaszkodzić rozwojowi tego dziecka. Następnie Trybunał zauważył, że w przypadku ewentualnego powrotu do Zjednoczonego Królestwa takie opóźnienie mogłoby również być szkodliwe dla integracji dziecka w jego nowym środowisku rodzinnym i społecznym. Wreszcie Trybunał podkreślił, że bardzo młody wiek dziecka (rok i dwa miesiące w dniu wydania postanowienia odsyłającego) powoduje, że jego stymulacja i rozwój są szczególnie delikatne.

Wyrok z dnia 14 maja 2020 r. (wielka izba), Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU i C-925/19 PPU, [EU:C:2020:367](#))

Odesłanie prejudycjalne – Polityka azylowa i imigracyjna – Dyrektywa 2013/32/UE – Wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej – Artykuł 33 ust. 2 – Podstawy niedopuszczalności – Artykuł 40 – Kolejne wnioski – Artykuł 43 – Procedury na granicy – Dyrektywa 2013/33/UE – Artykuł 2 lit. h) oraz art. 8 i 9 – Zatrzymanie – Zgodność z prawem – Dyrektywa 2008/115/UE – Artykuł 13 – Skuteczne środki odwoławcze – Artykuł 15 – Środek detencyjny – Zgodność z prawem – Prawo do skutecznego środka odwoławczego – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Zasada pierwszeństwa prawa Unii

W tym przypadku obywatele Afganistanu i Iranu, którzy przybyli na Węgry przez Serbię, złożyli wniosek o udzielenie azylu na Węgrzech ze strefy tranzytowej Röszke, znajdującej

się na granicy z Serbią. Ich wnioski zostały odrzucone jako niedopuszczalne na mocy prawa węgierskiego i podjęto decyzje nakazujące ich powrót do Serbii. Tymczasem władze serbskie odmówiły readmisji zainteresowanych na terytorium Serbii, uzasadniając to tym, że nie zostały spełnione przesłanki przewidziane w umowie o readmisji zawartej z Unią. W następstwie tej decyzji organy węgierskie nie zbadały co do istoty wspomnianych wniosków, lecz zmieniły państwo powrotu wskazane w pierwotnych decyzjach nakazujących powrót, zastępując je odpowiednim państwem pochodzenia zainteresowanych. Wnioskodawcy zakwestionowali te decyzje zmieniające, ale ich sprzeciw został odrzucony. Pomimo braku środka odwoławczego przewidzianego w prawie węgierskim zwrócili się oni do sądu o stwierdzenie nieważności owych decyzji i nakazanie organowi właściwemu w sprawach azylu przeprowadzenia nowego postępowania azylowego. Wnieśli oni również skargi na bezczynność związane z ich umieszczeniem i przetrzymywaniem w strefie tranzytowej w Röszke. W istocie byli oni najpierw zobowiązani do przebywania w sektorze rzeczony strefy tranzytowej przeznaczonej dla osób ubiegających się o azyl, a następnie, kilka miesięcy później, nakazano im przebywanie w sektorze tej samej strefy przeznaczonym dla obywateli państw trzecich, których wniosek o udzielenie azylu został oddalony, w którym znajdują się oni obecnie.

Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (sąd administracyjny i pracy w Segedynie, Węgry), do którego wpłynęła skarga na to oddalenie, zwrócił się zatem do Trybunału z pytaniami w kwestii wykładni dyrektywy 2013/32/UE²⁹ i dyrektywy 2013/33/UE³⁰, w szczególności w odniesieniu do konsekwencji odmowy readmisji przez państwo trzecie migrantów, których wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej został uznany za niedopuszczalny, kwalifikacji ich zakwaterowania w strefie tranzytowej w świetle przepisów prawa Unii regulujących zatrzymanie i ich prawa do skutecznej ochrony sądowej, w szczególności poprzez zastosowanie środków tymczasowych przez sąd krajowy.

Sąd odsyłający wniósł również o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego ze względu na to, że skarżący w postępowaniu głównym byli pozbawieni wolności. Powołał się on również na okoliczność, że warunki zatrzymania były trudne, w szczególności ze względu na zaawansowany wiek i problemy zdrowotne niektórych z nich, a także pogarszający się stan zdrowia psychicznego małoletniego dziecka przebywającego wraz z ojcem w sektorze strefy tranzytowej Röszke przeznaczonym dla obywateli państw trzecich, których wniosek o udzielenie azylu został oddalony. Ponadto ów sąd wskazał, że odpowiedzi Trybunału na przedstawione pytania będą miały bezpośredni i decydujący wpływ na wynik postępowań głównych, w szczególności na dalsze zatrzymanie skarżących w postępowaniu głównym.

²⁹ Dyrektywa 2013/32/UE.

³⁰ Dyrektywa 2013/33/UE.

Trybunał uwzględnił wniosek o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego ze względu między innymi na ryzyko naruszenia praw podstawowych w zakresie azylu (art. 18 i 19 Karty) oraz z uwagi na zdrowie psychiczne jednego z zainteresowanych obywateli, który jest małoletnim dzieckiem. Trybunał zauważył, że wobec skarżących w postępowaniu głównym zostały wydane decyzje nakazujące im powrót do ich państwa pochodzenia i z tego względu mogą oni zostać odesłani do tego państwa w krótkim terminie, podczas gdy zdaniem sądu odsyłającego żaden sąd nigdy nie zbadał co do istoty powodów uzasadniających wniosek o udzielenie azylu złożony przez wspomnianych skarżących. W związku z tym nie można wykluczyć, że na podstawie tych decyzji, utrzymanych w mocy postanowieniami, których uchylenie jest przedmiotem postępowania przed sądem odsyłającym, skarżący w postępowaniu głównym zostaną wydalenii do ich państwa pochodzenia przed zakończeniem postępowania prejudycjalnego, które nie jest objęte pilnym trybem prejudycjalnym, i że to wydalenie może narazić ich na traktowanie sprzeczne z art. 18 i art. 19 ust. 2 Karty. Ponadto, biorąc pod uwagę fakt, że jednym ze skarżących w postępowaniu głównym w tej sprawie było małoletnie dziecko, którego zdrowie psychiczne i emocjonalne pogarszało się ze względu na jego pobyt w strefie tranzytowej Rösske, opóźnienie w wydaniu orzeczenia sądowego przedłużałoby obecną sytuację i mogłoby w ten sposób poważnie, a nawet nieodwracalnie zaszkodzić rozwojowi tego dziecka.

Wyrok z dnia 20 stycznia 2022 r., *Landeshauptmann von Wien (Utrata statusu rezydenta długoterminowego)* (C-432/20, [EU:C:2022:39](#))

Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Polityka migracyjna – Dyrektywa 2003/109/WE – Artykuł 9 ust. 1 lit. c) – Utrata statusu obywatela państwa trzeciego będącego rezydentem długoterminowym – Nieobecność na terytorium Unii Europejskiej przez okres 12 kolejnych miesięcy – Przerwanie tego okresu nieobecności – Nieregularne i krótkotrwałe pobyty na terytorium Unii

Spór w postępowaniu głównym toczył się między obywatelem Kazachstanu a Landeshauptmann von Wien (premierem kraju związkowego Wiedeń, Austria) w przedmiocie odmowy przedłużenia przez ten organ wydanego tej osobie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego.

Sąd odsyłający, Verwaltungsgericht Wien (sąd administracyjny w Wiedniu, Austria) stwierdził, że choć skarżący w postępowaniu głównym nigdy nie opuścił terytorium Unii na okres 12 kolejnych miesięcy w latach 2013–2018, był on obecny na tym terytorium jedynie kilka dni w roku. Ta słaba nieobecność uzasadniła zatem odmowę przedłużenia jego zezwolenia na pobyt. W tym względzie skarżący przedstawił opinię prawną sporządzoną przez grupę ekspertów Komisji Europejskiej ds. legalnej migracji, w której stwierdzono, że jedynie fizyczna nieobecność na terytorium Unii przez okres 12 kolejnych miesięcy powoduje utratę statusu rezydenta długoterminowego na podstawie

art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy 2003/10931, i to niezależnie od faktycznego osiedlenia się lub zwykłego miejsca zamieszkania na terytorium Unii danego wnioskodawcy. Sąd odsyłający uznał, że opinia ta wspiera argumentację skarżącego w postępowaniu głównym, zgodnie z którą nawet krótkoterminowe pobyty – jak w niniejszej sprawie – wystarczyłyby do utrzymania jego statusu rezydenta długoterminowego w rozumieniu dyrektywy 2003/109.

W tym kontekście Verwaltungsgericht Wien (sąd administracyjny w Wiedniu) zwrócił się do Trybunału z pytaniami dotyczącymi określonych w art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy 2003/109 warunków cofnięcia przez organy krajowe statusu rezydenta długoterminowego udzielanego obywatelom państw trzecich.

Ponadto sąd odsyłający wniósł o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym, wskazując w szczególności, że skarżący w postępowaniu głównym oraz jego żona i czworo ich małoletnich dzieci ostatnio osiedli się w Zjednoczonym Królestwie na podstawie wydanych przez to państwo dokumentów pobytowych o wieloletnim okresie ważności. Skarżący w postępowaniu głównym chciał jednak ponownie osiedlić się w Austrii i chciałby, aby dołączyli do niego członkowie jego rodziny w ramach łączenia rodzin, przy czym takie posunięcie wymaga zgodnie z obowiązującym uregulowaniem krajowym uprzedniego stwierdzenia, iż temu ostatniemu nadal przysługuje status rezydenta długoterminowego. Oddalając wniosek o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, Trybunał zauważył, że sąd odsyłający nie wyjaśnił w wystarczający sposób okoliczności pozwalających na stwierdzenie, że wydanie orzeczenia w tej sprawie jest pilne. I tak sąd ten nie wskazał w szczególności na ryzyko, że skarżący w postępowaniu głównym i członkowie jego rodziny byliby poddani w Zjednoczonym Królestwie lub w Austrii środkom w postaci wydalenia, ani na istnienie sytuacji, w której zagrożone byłoby poszanowanie ich praw podstawowych, takich jak prawo do życia rodzinnego

³¹ Dyrektywa 2003/109/WE.

II. Tryb przyspieszony

1. Powody uzasadniające zastosowanie trybu przyspieszonego

1.1. Charakter i wrażliwość dziedziny poddanej wykładni będącej przedmiotem odesłania prejudycjalnego

*Postanowienie z dnia 22 lutego 2008 r., Kozłowski (C-66/08, [EU:C:2008:116](#))*³²

Postępowanie w trybie przyspieszonym

Postępowanie główne dotyczyło obywatela polskiego przebywającego od wielu lat, choć nie w sposób nieprzerwany i prawdopodobnie nielegalnie, w Niemczech, państwie, w którym odbywał on wówczas karę więzienia. Wobec tego obywatela sąd polski wydał europejski nakaz aresztowania w celu wykonania kary pozbawienia wolności, na którą został uprzednio skazany. W tym kontekście Oberlandesgericht Stuttgart (wyższy sąd krajowy w Stuttgarcie, Niemcy), który miał orzec w przedmiocie przekazania zainteresowanego polskim organom sądowym, zastanawiał się nad wykładnią warunku miejsca zamieszkania lub pobytu, o którym mowa w art. 4 pkt 6 decyzji ramowej 2002/584. Postanowienie to przewiduje bowiem podstawę fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania, gdy osoba poszukiwana „przebywa w państwie członkowskim wykonującym nakaz, jest jego obywatelem lub ma w nim miejsce zamieszkania” i państwo to zobowiązuje się do wykonania obcej kary.

Co więcej, Oberlandesgericht Stuttgart (wyższy sąd krajowy w Stuttgarcie) wniósł o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym, uzasadniając to tym, że pobyt zainteresowanego w zakładzie karnym na terytorium Niemiec ma się niedługo zakończyć oraz że ponadto mógłby on uzyskać przedterminowe zwolnienie.

Wskazawszy, że wniosek o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, który nie może zostać zastosowany w tym przypadku, należy uznać za wniosek o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego³³, prezes Trybunału zauważył, iż sprawa ta wiąże się z problemami w zakresie wykładni dotyczącymi wrażliwej dziedziny działalności prawodawcy europejskiego i dotyczącymi głównych aspektów funkcjonowania europejskiego nakazu aresztowania, w przedmiocie których Trybunał ma się wypowiedzieć po raz pierwszy. Wykładnia, o którą się zwrócono, może mieć bowiem ogólne skutki zarówno dla organów wezwanych do współpracy w ramach europejskiego nakazu aresztowania, jak i dla praw osób poszukiwanych, które znajdują się w sytuacji niepewności. Prezes Trybunału uznał zatem, że szybka odpowiedź umożliwi wykonującemu nakaz organowi sądowemu rozstrzygnięcie w możliwie najlepszych warunkach w przedmiocie skierowanego do niego wniosku o przekazanie, co da mu

³² Zobacz także wyrok z dnia 17 lipca 2008 r. (wielka izba), Kozłowski (C-66/08, [EU:C:2008:437](#)).

³³ Zobacz powyżej w części I niniejszej fiszki, zatytułowanej „Pilny tryb prejudycjalny”, pkt „1. Zakres stosowania pilnego trybu prejudycjalnego”.

także możliwość niezwłocznego wywiązania się z zobowiązań ciążących na nim na podstawie decyzji ramowej 2002/584. Sprawa została więc rozpoznana w przyspieszonym trybie prejudycjalnym.

1.2. Szczególna waga niepewności prawnej będącej przedmiotem odesłania prejudycjalnego

*Postanowienie z dnia 4 października 2012 r., Pringle (C-370/12, [EU:C:2012:620](#))*³⁴

Postępowanie w trybie przyspieszonym

Sprawa ta wpisuje się w kontekst utworzenia europejskiego mechanizmu stabilności (EMS) w następstwie kryzysu finansowego, który dotknął strefę euro w 2010 r. Celem tej międzynarodowej instytucji finansowej jest mobilizowanie zasobów finansowych i wspieranie stabilności państw członkowskich strefy euro, które doświadczają poważnych problemów finansowych lub są zagrożone ich wystąpieniem. W omawianej sprawie irlandzki parlamentarzysta wniósł skargę przeciwko rządowi irlandzkiemu. Powołał się on na nieważność decyzji 2011/199³⁵ i ponadto twierdził, że ratyfikując, zatwierdzając lub akceptując traktat ustanawiający europejski mechanizm stabilności, zawarty w dniu 2 lutego 2012 r.³⁶, Irlandia podjęła zobowiązania niezgodne z traktatami stanowiącymi podstawę Unii Europejskiej.

W tej sytuacji Supreme Court (sąd najwyższy, Irlandia) wystąpił do Trybunału i wniósł o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego, powołując się na to, że ratyfikacja traktatu EMS przez Irlandię w odpowiednim czasie ma ogromne znaczenie dla pozostałych członków europejskiego mechanizmu stabilności, a w szczególności dla tych, którzy potrzebują pomocy finansowej. Mimo że tymczasem Irlandia, jak wszystkie pozostałe państwa członkowskie będące sygnatariuszami traktatu EMS, ratyfikowała ten traktat, prezes Trybunału wskazał, że pytania prejudycjalne zadane w tej sprawie wskazują na niepewność co do ważności tego traktatu. Podkreślając wyjątkowe okoliczności kryzysu finansowego, które towarzyszyły zawarciu tego traktatu, prezes Trybunału orzekł, że zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego jest konieczne, aby uchylić jak najszybciej tę niepewność, która mogłaby mieć negatywny wpływ na cel traktatu EMS, to jest ochronę stabilności finansowej strefy euro.

³⁴ Zobacz także wyrok z dnia 27 listopada 2012 r., Pringle (C-370/12, [EU:C:2012:756](#)).

³⁵ Decyzja 2011/199/UE.

³⁶ Traktat ustanawiający europejski mechanizm stabilności został zawarty w Brukseli (Belgia) w dniu 2 lutego 2012 r. między Królestwem Belgii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Estońską, Irlandią, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Republiką Włoską, Republiką Cypryjską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Maltą, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką i Republiką Finlandii. Wszedł on w życie w dniu 27 września 2012 r.

Postanowienia z dnia 15 lutego 2017 r.: Mengesteab (C-670/16, [EU:C:2017:120](#))³⁷ i Jafari (C-646/16, [EU:C:2017:138](#))³⁸

Postępowanie w trybie przyspieszonym

W sprawie Mengesteab (C-670/16) obywatel erytrejski wniósł o udzielenie azylu do organów niemieckich, które wydały mu zaświadczenie o zgłoszeniu, przy czym należy mieć na uwadze, że w prawie niemieckim³⁹ odróżnia się w tym względzie działanie polegające na ubieganiu się o azyl i prowadzące do wydania takiego zaświadczenia od złożenia formalnego wniosku o udzielenie azylu. Gdy dziewięć miesięcy później zainteresowany mógł wreszcie złożyć taki wniosek o udzielenie azylu, organy niemieckie zwróciły się do organów włoskich o jego przejęcie, ponieważ Republika Włoch była państwem członkowskim odpowiedzialnym za rozpatrzenie jego wniosku na podstawie rozporządzenia Dublin III. W konsekwencji wniosek zainteresowanego o udzielenie azylu został odrzucony jako niedopuszczalny i zarządzono jego przekazanie do Włoch. Verwaltungsgericht Minden (sąd administracyjny w Minden, Niemcy), do którego wpłynęła skarga na tę decyzję o przekazaniu, zastanawiał się, po pierwsze, nad możliwością powołania się przez osobę ubiegającą się o azyl na upływ terminów do złożenia wniosku o przejęcie, a po drugie, nad zasadami obliczania tych terminów. Zgodnie bowiem z art. 21 ust. 1 rozporządzenia Dublin III w przypadku niedochowania wskazanych terminów odpowiedzialność za rozpatrzenie wniosku spoczywa na państwie członkowskim, w którym taki wniosek został złożony. Verwaltungsgericht Minden (sąd administracyjny w Minden) zauważył jednak, że takie opóźnienia są nadzwyczaj powszechne w Niemczech z powodu nadzwyczajnego wzrostu liczby osób ubiegających się o azyl począwszy od roku 2015.

W sprawie Jafari (C-646/16) członkowie rodziny afgańskiej przekroczyli granicę między Serbią a Chorwacją. Organy chorwackie zorganizowały następnie ich transport do granicy słoweńskiej, aby pomóc im w dostaniu się do innych państw członkowskich w celu złożenia tam wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, co też rodzina ta uczyniła w Austrii. Niemniej jako że rozporządzenie Dublin III przewiduje, iż odpowiedzialność spoczywa na państwie członkowskim, którego zewnętrzna granica została przekroczona nielegalnie, organy austriackie zwróciły się do organów chorwackich o przejęcie zainteresowanych. Wnioski tej rodziny zostały więc odrzucone i zarządzono jej przekazanie do Chorwacji. Verwaltungsgerichtshof (trybunał administracyjny, Austria), do którego została wniesiona skarga na te decyzje, zwrócił się do Trybunału z pytaniem co do sposobu, w jaki należy stosować kryteria dotyczące wydawania dokumentów pobytu lub wiz oraz dotyczące wjazdu lub pobytu, przewidziane w art. 12 i 13 rozporządzenia Dublin III.

³⁷ Zobacz także wyrok z dnia 26 lipca 2017 r. (wielka izba), Mengesteab (C-670/16, [EU:C:2017:587](#)).

³⁸ Zobacz także wyrok z dnia 26 lipca 2017 r. (wielka izba), Jafari (C-646/16, [EU:C:2017:586](#)).

³⁹ Asylgesetz (ustawa o azylu), w wersji opublikowanej w dniu 2 września 2008 r. (BGBl. 2008 I, s. 1798).

Oba sądy odsyłające wniosły o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego, zaś prezes Trybunału uwzględnił ich wnioski.

W obu tych sprawach prezes Trybunału zaczął od przypomnienia, że co do zasady znaczna liczba osób lub sytuacji prawnych, których może dotyczyć orzeczenie sądu odsyłającego, jakie ma zapaść w wyniku skierowania sprawy do Trybunału w trybie prejudycjalnym, nie stanowi sama w sobie wyjątkowej okoliczności uzasadniającej zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego (postanowienia z dnia 15 lutego 2017 r.: Mengesteab, C-670/16, [EU:C:2017:120](#), pkt 10; Jafari, C-646/16, [EU:C:2017:138](#), pkt 10).

Niemniej dodał on, że ów wzgląd nie może być w tym przypadku decydujący, gdyż liczba spraw, których dotyczą zadane pytania prejudycjalne, jest tak duża, iż niepewność co do ich wyniku może zagrażać funkcjonowaniu systemu ustanowionego w rozporządzeniu Dublin III i tym samym podważyć wspólny europejski system azylowy wprowadzony przez prawodawcę Unii Europejskiej na podstawie art. 78 TFUE. Po pierwsze, sprawy te wpisują się w niespotykany dotychczas kontekst, w którym odnotowano wyjątkowo wysoką liczbę wniosków o udzielenie azylu w Niemczech, w Austrii, i mówiąc ogólniej, w Unii, w okolicznościach analogicznych do tych rozpatrywanych w omawianych tu przypadkach. Po drugie, sprawy te wiążą się z problemami w zakresie wykładni bezpośrednio związanymi z tym kontekstem i dotyczącymi głównych aspektów systemu wprowadzonego na podstawie rozporządzenia Dublin III, w przedmiocie których Trybunał ma się wypowiedzieć po raz pierwszy. Odpowiedź Trybunału może zatem mieć ogólne skutki dla organów krajowych wezwanych do współpracy w celu stosowania tego rozporządzenia (postanowienia z dnia 15 lutego 2017 r.: Mengesteab, C-670/16, [EU:C:2017:120](#), pkt 11–13; Jafari, C-646/16, [EU:C:2017:138](#), pkt 11–13).

W opinii prezesa Trybunału wynika stąd, że niepewność co do ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie takich wniosków o udzielenie azylu jak te będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, nie pozwala właściwym organom krajowym przewidzieć środków administracyjnych i budżetowych koniecznych do zapewnienia – zgodnie z wymogami wynikającymi zarówno z prawa Unii, jak i z międzynarodowych zobowiązań danych państw członkowskich – rozpatrywania tych wniosków i przyjmowania osób ubiegających się o azyl, co w stosownym wypadku należy do ich odpowiedzialności. W tej wyjątkowej sytuacji kryzysu zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego jest konieczne, aby jak najszybciej uchylić niepewność mogącą mieć negatywny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie wspólnego europejskiego systemu azylowego, który przyczynia się do poszanowania art. 18 Karty (postanowienia z dnia 15 lutego 2017 r.: Mengesteab, C-670/16, [EU:C:2017:120](#), pkt 15, 16; Jafari, C-646/16, [EU:C:2017:138](#), pkt 14, 15).

Postanowienie z dnia 28 lutego 2017 r., M.A.S. i M.B. (C-42/17, [EU:C:2017:168](#))⁴⁰

Postępowanie w trybie przyspieszonym

Corte costituzionale (trybunałowi konstytucyjnemu, Włochy) zostało przedłożone pytanie o zgodność z konstytucją przez dwa sądy włoskie, które zastanawiały się nad ewentualnym naruszeniem zasady legalności w przypadku zastosowania zasady wynikającej z wyroku Taricco i in.⁴¹ w ramach zawisłych przed nimi postępowań karnych. Dla przypomnienia w wyroku tym Trybunał stwierdził, że w obu zidentyfikowanych przezeń sytuacjach włoskie przepisy dotyczące przedawnienia mające zastosowanie do przestępstw podatkowych w zakresie podatku od wartości dodanej (VAT) mogą naruszać obowiązki nałożone na państwa członkowskie w art. 325 ust. 1 i 2 TFUE. W związku z tym Trybunał orzekł, że w tych sytuacjach właściwy sąd krajowy jest obowiązany zapewnić pełną skuteczność art. 325 ust. 1 i 2 TFUE poprzez powstrzymanie się w miarę potrzeby od stosowania spornych przepisów prawa krajowego.

Zgodnie z zasadą wyrażoną we wskazanym wyżej wyroku w omawianej tu sprawie sądy włoskie uznały, że powinny nie uwzględnić terminu przedawnienia przewidzianego w codice penale (włoskim kodeksie karnym) i tym samym orzec co do istoty. Niemniej Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny) wyraził wątpliwości co do zgodności takiego rozwiązania z zasadą ustawowej określoności czynów zabronionych i kar, w postaci ustanowionej w konstytucji włoskiej i zgodnie z przyjętą przezeń wykładnią, gdyż zasada ta wymaga, aby przepisy karne były ściśle określone i nie miały mocy wstecznej.

Corte costituzionale (trybunał konstytucyjny) wniósł o rozpoznanie swojego odesłania prejudycjalnego w przyspieszonym trybie prejudycjalnym, twierdząc, że wokół wykładni, jaką należy nadać prawu Unii, powstała sytuacja głębokiej niepewności, że niepewność ta ciąży na zawisłych postępowaniach karnych oraz że należy ją pilnie uchylić. W tym względzie prezes Trybunału zauważył, że niezwłoczne udzielenie odpowiedzi może uchylić tę niepewność oraz że z uwagi na okoliczność, iż niepewność ta dotyczy fundamentalnych kwestii krajowego prawa konstytucyjnego i prawa Unii, zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego jest uzasadnione.

Postanowienia: z dnia 26 września 2018 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych (C-522/18, [EU:C:2018:786](#)) i z dnia 15 listopada 2018 r., Komisja/Polska (C-619/18, [EU:C:2018:910](#))

Postępowanie w trybie przyspieszonym

Te dwie sprawy dotyczą zgodności nowej polskiej ustawy⁴² z prawem Unii. Ustawą tą, która weszła w życie w dniu 3 kwietnia 2018 r., obniżono z 70 lat do 65 lat wiek, w którym sędziowie Sądu Najwyższego (Polska) przechodzą w stan spoczynku, oraz ustalono

⁴⁰ Zobacz także wyrok z dnia 5 grudnia 2017 r. (wielka izba), M.A.S. i M.B. (C42/17, [EU:C:2017:936](#)).

⁴¹ Wyrok z dnia 8 września 2015 r., Taricco i in. (C105/14, [EU:C:2015:555](#)).

⁴² Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2018, poz. 5).

warunki, na jakich mogą oni, w stosownych przypadkach, uzyskać zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska. W tym względzie przewidziano, po pierwsze, że ustawa stosuje się do obecnych sędziów, powołanych do Sądu Najwyższego przed dniem jej wejścia w życie, a po drugie, że Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej ma dyskrecyjne prawo do przedłużenia czynnej służby sędziów po ukończeniu 65. roku życia.

W sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych (C-522/18) zwykły skład Sądu Najwyższego przedstawił – przed wydaniem orzeczenia – pytania do rozpoznania przez ten sąd w składzie powiększonym. Na wstępnym etapie badania tych pytań Sąd Najwyższy stwierdził, że wspomniana ustawa może potencjalnie dotyczyć stanowisk dwóch sędziów zasiadających w składzie powiększonym tego sądu. Sąd Najwyższy w składzie powiększonym wyraził jednak wątpliwości co do zgodności tej ustawy z prawem Unii, dotyczące w szczególności ewentualnego naruszenia zasad państwa prawnego, nieusuwalności i niezawisłości sędziów oraz zakazu dyskryminacji ze względu na wiek. Uznał on również, że konieczne jest udzielenie wyjaśnień przez Trybunał i przekazał mu wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Wniósł on także o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego, twierdząc, że wykładnia prawa Unii, o którą wnioskuje, ma zasadnicze znaczenie dla możliwości zgodnego z prawem oraz zasadą pewności prawa wykonywania przez niego jego kompetencji jurysdykcyjnych (postanowienie z dnia 26 września 2018 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych, C-522/18, [EU:C:2018:786](#), pkt 12).

Równolegle w sprawie Komisja/Polska (C-619/18) Komisja wniosła na podstawie art. 258 TFUE skargę o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, uznając, że wydając tę ustawę, państwo to uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciążyą na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 Karty. Komisja wniosła także o rozpoznanie tej sprawy w trybie przyspieszonym, wyrażając wątpliwości co do samej zdolności Sądu Najwyższego do dalszego orzekania z poszanowaniem przysługującego każdemu prawa podstawowego do dostępu do niezależnego sądu (postanowienie z dnia 15 listopada 2018 r., Komisja/Polska, C-619/18, [EU:C:2018:910](#), pkt 20).

Prezes Trybunału uwzględnił oba te wnioski, podkreślając wagę wątpliwości sądu odsyłającego i Komisji oraz wskazując, że niezwłoczne udzielenie odpowiedzi może rozwiązać te wątpliwości.

W odniesieniu do wagi wątpliwości prezes Trybunału zauważył, że dotyczą one ważnych kwestii z zakresu prawa Unii, mających między innymi związek z niezależnością sądowniczą, oraz że dotyczą one skutków, jakie wykładnia tego prawa może mieć dla samego składu i funkcjonowania najwyższej instancji sądowniczej w Rzeczypospolitej Polskiej. W tym względzie, po pierwsze, prezes Trybunału przypomniał, że wymóg niezawisłości sędziów wchodzi w zakres istotnej treści prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, które ma kardynalne znaczenie jako gwarancja ochrony wszystkich praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim, określonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości

w postaci państwa prawnego. Po drugie, prezes Trybunału podkreślił, że wątpliwości wyrażone w tych sprawach mogą mieć również wpływ na funkcjonowanie systemu współpracy sądowej, którego wyraz stanowi mechanizm odesłania prejudycjalnego przewidziany w art. 267 TFUE, będący filarem systemu sądowego Unii Europejskiej. Niezależność sądów krajowych, a w szczególności sądów orzekających – tak jak Sąd Najwyższy – w ostatniej instancji, ma bowiem zasadnicze znaczenie (postanowienia: z dnia 26 września 2018 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych, C-522/18,, [EU:C:2018:786](#), pkt 15; z dnia 15 listopada 2018 r., Komisja/Polska, C-619/18, [EU:C:2018:910](#), pkt 21, 22, 25).

Ponadto należy zauważyć, że w postanowieniu Komisja/Polska⁴³ prezes Trybunału ustosunkował się także do twierdzeń Rzeczypospolitej Polskiej, jakoby zastosowanie trybu przyspieszonego naruszało jej prawo do obrony. Państwo to krytykowało bowiem fakt, że pozwane państwo musi przedstawić wszystkie argumenty w zaledwie jednym piśmie procesowym oraz że procedura nie dopuszcza złożenia repliki i dupliki. Utrzymywało ono również, że Komisja nie spieszyła się z wniesieniem skargi do Trybunału, a ta przewlekłość działania nie może być kompensowana w drodze takiego ograniczenia jego praw procesowych. Prezes Trybunału przypomniał, że w przypadku zastosowania trybu przyspieszonego skarga i odpowiedź na skargę mogą zostać uzupełnione repliką i dupliką tylko pod warunkiem, iż prezes Trybunału, po zapoznaniu się ze stanowiskiem sędziego sprawozdawcy i rzecznika generalnego, uzna to za niezbędne. Niemniej, zakładając nawet, że złożenie repliki nie zostanie dozwolone, trudno dostrzec, w jaki sposób w braku takiej repliki, czyli w braku argumentów i wywodów uzupełniających argumenty i wywody zawarte w skardze, do których strona pozwana mogła w pełni odnieść się w swojej odpowiedzi na skargę, rzeczona strona pozwana może podnosić, że jej prawo do obrony zostało naruszone z powodu nieumżliwienia jej złożenia dupliki. Co więcej, prezes Trybunału przypomniał, że toczące się przed Trybunałem postępowania w sprawie stwierdzenia uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego są poprzedzone postępowaniem poprzedzającym wniesienie skargi, w toku którego strony mają możliwość przedstawienia i opracowania argumentacji, którą następnie będą ewentualnie prezentować przed Trybunałem.

Postanowienie z dnia 19 października 2018 r., Wightman i in. (C-621/18, [EU:C:2018:851](#))⁴⁴

Postępowanie w trybie przyspieszonym

Sprawa ta została wniesiona wskutek notyfikowania w dniu 29 marca 2017 r. przez Prime Minister (premiera, Zjednoczone Królestwo) zamiaru wystąpienia Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii na podstawie art. 50 TUE. W tym kontekście powodowie w postępowaniu głównym, do których należą: członek Parlament

⁴³ Postanowienie z dnia 15 listopada 2018 r., Komisja/Polska (C-619/18, [EU:C:2018:910](#)).

⁴⁴ Zobacz także wyrok z dnia 10 grudnia 2018 r. (w pełnym składzie), Wightman i in. (C-621/18, [EU:C:2018:999](#)).

of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (parlamentu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej), dwóch członków Scottish Parliament (parlamentu szkockiego, Zjednoczone Królestwo) i trzech członków Parlamentu Europejskiego, wnieśli powództwo w trybie kontroli sądowej („judicial review”) w celu uzyskania wyroku ustalającego, aby dowiedzieć się, czy i jak owa notyfikacja może zostać jednostronnie wycofana.

Court of Session, Inner House, First Division (Scotland) [naczelny sąd cywilny, izba apelacyjna, pierwszy wydział (Szkocja), Zjednoczone Królestwo], do którego została wniesiona apelacja na orzeczenie oddalające to powództwo, uwzględnił wniosek powodów w postępowaniu głównym o wystąpienie z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. W odróżnieniu od sądu pierwszej instancji uznał on bowiem, że zwrócenie się do Trybunału z pytaniem, czy istnieje możliwość jednostronnego wycofania przez państwo członkowskie notyfikacji dokonanej na podstawie art. 50 ust. 2 TUE przed upływem przewidzianego w tym artykule okresu dwóch lat oraz pozostania w Unii, nie jest ani natury akademickiej, ani przedwczesne. Wręcz przeciwnie uważa on, że odpowiedź Trybunału wyjaśni, jakie możliwości będą mieć parlamentarzyści w czasie głosowania w tych kwestiach.

Court of Session, Inner House, First Division (Scotland) [naczelny sąd cywilny, izba apelacyjna, pierwszy wydział (Szkocja)], wniósł o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego. Podkreślił on pilny charakter swojego wniosku z powodu, po pierwsze, dwuletniego terminu, który biegnie od dnia 29 marca 2017 r. i któremu podlega ta procedura wystąpienia, a po drugie, konieczności zorganizowania debat i głosowania w parlamencie Zjednoczonego Królestwa w tej kwestii ze znacznym wyprzedzeniem względem daty 29 marca 2019 r.

Prezes Trybunału uznał, że sąd odsyłający przedstawił powody uzasadniające w sposób pewny pilność wydania orzeczenia. W tym względzie prezes Trybunału przypomniał, że jeżeli w sprawie pojawiają się poważne wątpliwości co do zasadniczych kwestii związanych z krajowym prawem konstytucyjnym oraz z prawem Unii, w świetle szczególnych okoliczności takiej sprawy konieczne może być jej niezwłoczne rozstrzygnięcie. A zatem, mając na uwadze fundamentalne znaczenie, jakie dla Zjednoczonego Królestwa oraz dla porządku konstytucyjnego Unii ma wykonanie art. 50 TUE, szczególne okoliczności tej sprawy uzasadniały, zdaniem prezesa Trybunału, niezwłoczne rozpoznanie tejże sprawy.

Wyrok z dnia 22 lutego 2022 r. (wielka izba), RS (Skutki wyroków sądu konstytucyjnego) (C-430/21, [EU:C:2022:99](#))

Odesłanie prejudycjalne – Państwo prawne – Niezależność sądownictwa – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Pierwszeństwo prawa Unii – Brak uprawnienia sądu krajowego do badania zgodności przepisu prawa krajowego, uznanego za

zgodny z konstytucją przez sąd konstytucyjny danego państwa członkowskiego, z przepisami prawa Unii – Postępowanie dyscyplinarne

W rozpatrywanej sprawie zainteresowany został skazany w wyniku postępowania karnego w Rumunii. Jego żona złożyła wówczas zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez kilku członków wymiaru sprawiedliwości w toku tego postępowania karnego. Następnie zainteresowany wniósł do Curtea de Apel Craiova (sądu apelacyjnego w Krajowej, Rumunia) skargę na przewlekłość postępowania przygotowawczego wszczętego w następstwie tego zawiadomienia.

Aby móc rozpoznać tę skargę, Curtea de Apel Craiova (sąd apelacyjny w Krajowej) powinien dokonać oceny zgodności z prawem Unii uregulowań krajowych, na mocy których w ramach prokuratury ustanowiono wyspecjalizowaną sekcję odpowiedzialną za prowadzenie dochodzeń w sprawach przestępstw popełnionych w ramach rumuńskiego systemu sądownictwa. Sąd ten nie był jednak uprawniony do badania zgodności tych uregulowań krajowych z prawem Unii z uwagi na wyrok Curtea Constituțională (trybunału konstytucyjnego, Rumunia) wydany po wyroku Trybunału w sprawie Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in.⁴⁵

W tym kontekście Curtea de Apel Craiova (sąd apelacyjny w Krajowej) postanowił zwrócić się do Trybunału w celu wyjaśnienia w istocie, czy prawo Unii stoi na przeszkodzie sytuacji, w której sąd powszechny nie jest uprawniony do badania zgodności z prawem Unii takiego uregulowania krajowego, oraz w której wobec sędziów zasiadających w składzie orzekającym tego sądu mogą zostać zastosowane sankcje dyscyplinarne ze względu na przeprowadzenie takiego badania.

Ponadto sąd odsyłający wniósł o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w pilnym trybie prejudycjalnym lub ewentualnie w przyspieszonym trybie prejudycjalnym, uzasadniając to tym, że sprawa leżąca u podstaw tego odesłania prejudycjalnego dotyczy poważnego naruszenia niezależności rumuńskich sądów, zaś brak pewności związany z przepisami prawa krajowego rozpatrywanymi w postępowaniu głównym może mieć wpływ na funkcjonowanie systemu współpracy sądowej opartego na mechanizmie odesłania prejudycjalnego ustanowionego w art. 267 TFUE.

Po tym, jak wniosek o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego został oddalony, prezes Trybunału postanowił uwzględnić wniosek o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w przyspieszonym trybie prejudycjalnym, uzasadniając to tym, że niezwłoczne udzielenie przez Trybunał odpowiedzi może rozwiązać poważne wątpliwości, jakie żywi sąd odsyłający w odniesieniu do istotnych kwestii z zakresu prawa Unii i prawa

⁴⁵ Wyrok z dnia 18 maja 2021 r. (wielka izba), Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, [EU:C:2021:393](#)), w którym Trybunał orzekł między innymi, że rozpatrywane w tamtej sprawie uregulowanie krajowe jest sprzeczne z prawem Unii, jeżeli utworzenie takiej wyspecjalizowanej sekcji nie jest uzasadnione obiektywnymi i możliwymi do sprawdzenia imperatywami związanymi z należyтым sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości oraz obwarowane szczególnymi gwarancjami wskazanymi przez Trybunał (zob. pkt 5 sentencji tego wyroku).

konstytucyjnego, związanych między innymi z niezawisłością sędziowską, które to wątpliwości mogą mieć szersze konsekwencje dla całego danego systemu sądownictwa.

1.3. Pozbawienie wolności skarżącego

Wyrok z dnia 19 grudnia 2019 r., Junqueras Vies (C-502/19, [EU:C:2019:1115](#))

Odesłanie prejudycjalne – Postępowanie w trybie przyspieszonym – Prawo instytucjonalne – Obywatel Unii Europejskiej, który będąc tymczasowo aresztowany w postępowaniu karnym, został wybrany do Parlamentu Europejskiego – Artykuł 14 TUE – Pojęcie „członka Parlamentu Europejskiego” – Artykuł 343 TFUE – Immunitety niezbędne do wykonywania zadań Unii – Protokół (nr 7) w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej – Artykuł 9 – Immunitety przysługujące członkom Parlamentu Europejskiego – Immunitet dotyczący podróży – Immunitety w okresie sesji – Podmiotowy, czasowy i przedmiotowy zakres stosowania różnych immunitetów – Uchylenie immunitetu przez Parlament Europejski – Wniosek o uchylenie immunitetu złożony przez sąd krajowy – Akt dotyczący wyboru członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich – Artykuł 5 – Mandat – Artykuł 8 – Procedura wyborcza – Artykuł 12 – Weryfikacja mandatów członków Parlamentu Europejskiego po oficjalnym ogłoszeniu wyników wyborów – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 39 ust. 2 – Wybór członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich, w głosowaniu wolnym i tajnym – Prawo kandydowania

W tej sprawie polityk wybrany do Parlamentu Europejskiego w wyborach z dnia 26 maja 2019 r. odwołał się od postanowienia Tribunal Supremo (sądu najwyższego, Hiszpania) odmawiającego udzielenia mu nadzwyczajnego zezwolenia na opuszczenie aresztu. Zainteresowany został bowiem tymczasowo aresztowany przed tymi wyborami w prowadzonym przeciwko niemu postępowaniu karnym z powodu jego udziału w organizowaniu referendum w sprawie samostanowienia, przeprowadzonego w Katalonii w dniu 1 października 2017 r. Wystąpił on o to zezwolenie, by móc dopełnić formalności wymaganej prawem hiszpańskim w następstwie ogłoszenia wyników wyborów, mianowicie formalności polegającej na złożeniu przed centralną komisją wyborczą ślubowania wierności hiszpańskiej konstytucji, następnie zaś udać się do Parlamentu Europejskiego w celu wzięcia udziału w sesji inauguracyjnej nowej kadencji.

Tribunal Supremo (sąd najwyższy) zwrócił się do Trybunału z szeregiem pytań dotyczących wykładni art. 9 Protokołu (nr 7) w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej (Dz.U. 2012, C 326, s. 266), które pojawiły się nie w ramach przygotowania do wydania wobec niego wyroku co do istoty w postępowaniu karnym wszczętym przeciwko zainteresowanemu, lecz w ramach odwołania wniesionego przez niego od przedmiotowego postanowienia. Po skierowaniu do Trybunału pytań prejudycjalnych sąd odsyłający, w dniu 14 października 2019 r., skazał zainteresowanego na karę 13 lat pozbawienia wolności, a także na karę pozbawienia praw publicznych w tym samym wymiarze.

W tych ramach sąd odsyłający wniósł także o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego. Na poparcie swojego wniosku sąd ten wskazał zasadniczo, że jego pytania prejudycjalne dotyczą statusu członka Parlamentu Europejskiego, a także składu tej instytucji, że odpowiedzi Trybunału na zadane pytania prejudycjalne mogą pośrednio skutkować zawieszeniem sytuacji pozbawienia wolności, w której znajdował się zainteresowany, oraz że ta sytuacja pozbawienia wolności odpowiada tej, o której mowa w art. 267 akapit czwarty TFUE.

Prezes Trybunału uwzględnił wniosek o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego. W tym względzie Trybunał zauważył, że, po pierwsze, w dniu złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zainteresowany przebywał w areszcie tymczasowym, w związku z czym pytania prejudycjalne zadane przez Tribunal Supremo (sąd najwyższy) należało uznać za zadane w sprawie dotyczącej osoby pozbawionej wolności w rozumieniu art. 267 akapit czwarty TFUE, oraz, po drugie, celem tych pytań było dokonanie wykładni przepisu prawa Unii, który ze swej istoty może mieć wpływ na dalszy pobyt zainteresowanego w areszcie – gdyby przepis ten miał do niego zastosowanie.

1.4. Konsekwencje dla rodziny

Wyrok z dnia 14 grudnia 2021 r. (wielka izba), Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo” (C-490/20, [EU:C:2021:1008](#))

Odesłanie prejudycjalne – Obywatelstwo Unii – Artykuły 20 i 21 TFUE – Prawo do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich – Dziecko urodzone w państwie członkowskim przyjmującym rodziców – Akt urodzenia wydany przez to państwo członkowskie wskazujący dwie matki owego dziecka – Odmowa wydania przez państwo członkowskie pochodzenia jednej z tych dwóch matek aktu urodzenia wspomnianego dziecka wobec braku informacji o tożsamości matki biologicznej tego dziecka – Posiadanie takiego aktu stanowiące warunek wydania dowodu tożsamości lub paszportu – Uregulowanie krajowe tego państwa członkowskiego pochodzenia niedopuszczające rodzicielstwa osób tej samej płci

Spór w postępowaniu głównym toczył się między obywatelką bułgarską a Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo” (gminą Sofia, rejonem Panczarewo, Bułgaria) (zwaną dalej „gminą Sofią”) w przedmiocie odmowy wydania przez tę gminę aktu urodzenia córki tej obywatelki bułgarskiej i jej małżonki, będącej obywatelką Zjednoczonego Królestwa. Sporządzony przez organy hiszpańskie akt urodzenia tego dziecka, urodzonego w 2019 r., wskazuje dwie matki jako rodziców tego dziecka. Zamieszkują one z ich córką w Hiszpanii.

Zainteresowana złożyła wniosek do gminy Sofia, przedstawiając zalegalizowane i urzędowo poświadczone tłumaczenie na język bułgarski wyciągu z hiszpańskich akt stanu cywilnego dotyczącego aktu urodzenia dziecka. Gmina Sofia zażądała dowodów

dotyczących pochodzenia danego dziecka, a konkretnie tożsamości jego biologicznej matki, ponieważ bułgarski formularz urodzenia zawiera tylko jedno pole dla „matki” i drugie pole dla „ojca”. Zainteresowana odmówiła udzielenia tych informacji, co spowodowało, że gmina Sofia odmówiła wydania wnioskowanego aktu urodzenia, powołując się na okoliczność, że wymienienie dwóch rodziców płci żeńskiej jest sprzeczne z bułgarskim porządkiem publicznym, który nie zezwala na małżeństwo dwóch osób tej samej płci.

Administrativen sad Sofia-grad (sąd administracyjny w Sofii, Bułgaria), rozpatrując skargę na tę decyzję, zastanawiał się między innymi nad kwestią, czy odmowa zarejestrowania przez organy bułgarskie narodzin dziecka urodzonego w innym państwie członkowskim, mającego akt urodzenia wymieniający dwie matki, naruszyła prawa dziecka wynikające z art. 4 ust. 2 TUE, art. 20 i 21 TFUE oraz art. 7, 9, 24 i 45 Karty.

Sąd ten wniósł także o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego, wskazując na to, że odmowa wydania danemu dziecku, które jest obywatelką bułgarską, aktu urodzenia przez organy bułgarskie będzie dla tego dziecka przyczyną poważnych trudności w uzyskaniu bułgarskiego dokumentu tożsamości, a zatem w korzystaniu z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zagwarantowanego w art. 21 TFUE.

Prezes Trybunału postanowił uwzględnić wniosek o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego, uzasadniając swoją decyzję tym, że zainteresowane dziecko jest małym dzieckiem i jest ono obecnie pozbawione paszportu, mimo że mieszka w państwie członkowskim, którego nie jest obywatelem. Prezes Trybunału wskazał również, że ponieważ przedłożone pytania mają na celu ustalenie, czy organy bułgarskie są zobowiązane do wydania aktu urodzenia tego dziecka i jako że z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, iż taki akt jest niezbędny, zgodnie z prawem krajowym, aby uzyskać bułgarski paszport, odpowiedź Trybunału udzielona w krótkim terminie może przyczynić się do tego, by wspomniane dziecko szybciej dysponowało paszportem.

1.5. Ryzyko naruszenia praw podstawowych

Postanowienie z dnia 15 lipca 2010 r., Purrucker (C-296/10, [EU:C:2010:446](#))

Postępowanie w trybie przyspieszonym

Spór w postępowaniu głównym toczył się między obywatelką niemiecką i obywatelem hiszpańskim w przedmiocie prawa do pieczy na ich dziećmi bliźniakami. Przed upływem roku od urodzenia się bliźniaków rodzice rozstali się i zawarli umowę w formie aktu notarialnego, aprobującą wolę matki, by powrócić do swojego kraju pochodzenia wraz z dziećmi. Niemniej ostatecznie matka zabrała ze sobą do Niemiec tylko jedno z dzieci,

gdyż drugie musiało pozostać tymczasowo w Hiszpanii z ojcem ze względów medycznych. Od tego momentu sytuacja rodziny nie uległa zmianie.

Rodzice wszczęli wówczas kilka postępowań. I tak w Hiszpanii ojciec wniósł o zastosowanie środków tymczasowych, które zostały faktycznie zarządzone, nawet jeśli nie można wykluczyć, że postępowanie to można by uznać za postępowanie co do istoty w przedmiocie przyznania prawa do pieczy nad dziećmi. Następnie domagał się on w Niemczech wykonania orzeczenia hiszpańskiego zarządzającego wspomniane środki, zaś postępowanie to leży u podstaw wydania wyroku Purruker.⁴⁶ Równolegle matka wniosła w Niemczech powództwo co do istoty dotyczące prawa do pieczy nad obojgiem dzieci, którego rozpoznanie powierzono Amtsgericht Stuttgart (sądowi rejonowemu w Stuttgarcie, Niemcy).

Ten ostatni sąd zwrócił się wówczas do Trybunału z pytaniem, czy w ramach stosowania art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 2201/2003, który reguluje przypadki zawisłości sporu w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, sąd, do którego złożono wnioski o zarządzenie środków tymczasowych (w niniejszym przypadku: sąd hiszpański), należy uznać za „sąd, do którego najpierw wniesiono pozew lub wniosek” w stosunku do sądu innego państwa członkowskiego, przed którym zostało wytoczone powództwo co do istoty mające taki sam przedmiot [w niniejszym przypadku: Amtsgericht Stuttgart (sąd rejonowy w Stuttgarcie)].

Amtsgericht Stuttgart (sąd rejonowy w Stuttgarcie) wniósł także o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego, twierdząc, że sporna kwestia jurysdykcji obu sądów, do których została wniesiona ta sama sprawa, w różnych państwach członkowskich, nie ułatwiła do tej pory – mimo czasu trwania postępowania – zbadania istotnej kwestii merytorycznej. Jego zdaniem okoliczności te wpływają na zachowanie stron w sposób, który może być szkodliwy dla więzi rodzinnych dzieci. Dzieci nie mają bowiem żadnego osobistego kontaktu ze sobą ani z drugim rodzicem od trzech lat. Co więcej, Amtsgericht Stuttgart (sąd rejonowy w Stuttgarcie) wskazał, że objęcie dziecka opieką przez obywatelkę niemiecką, a w szczególności objęcie go opieką medyczną i zapisanie go do placówki edukacyjnej, zależy od sytuacji prawnej dziecka. Tymczasem to objęcie opieką jest obecnie niemożliwe z powodu wątpliwości wiążących się z ważnością i uznaniem w Niemczech środka tymczasowego wydanego w zakresie prawa do pieczy przez sąd hiszpański. W świetle tych okoliczności, a także mając na uwadze czas, który upłynął już z powodu istnienia różnych postępowań, prezes Trybunału orzekł, że wskazane jest, by sąd odsyłający uzyskał niezwłocznie odpowiedzi na zadane pytania, co uzasadnia uruchomienie przyspieszonego trybu prejudycjalnego.

⁴⁶ Wyrok z dnia 15 lipca 2010 r., Purruker (C-256/09, [EU:C:2010:437](#))

*Postanowienie z dnia 9 września 2011 r., Dereci i in. (C-256/11, [EU:C:2011:571](#))*⁴⁷

Postępowanie w trybie przyspieszonym

W sprawie tej pięciu obywateli państw trzecich chciało żyć w Austrii wraz z członkami swojej rodziny (ich współmałżonkiem, ich dziećmi lub ich rodzicami), obywatelami Unii zamieszkującymi w tym państwie i mającymi obywatelstwo tego państwa. Ci obywatele Unii nigdy jednak nie skorzystali z przysługującego im prawa do swobodnego przemieszczania się. Ponadto – w odróżnieniu od niektórych zainteresowanych obywateli państw trzecich – nie byli oni uzależnieni pod względem ekonomicznym od tych ostatnich. Złożone przez pięciu obywateli państw trzecich wnioski o przyznanie pozwolenia na pobyt zostały oddalone i w przypadku czterech z nich wydano nakaz wydalenia oraz nakaz opuszczenia kraju.

Verwaltungsgerichtshof (trybunał administracyjny, Austria), do którego zwrócono się w tym kontekście, zastanawiał się nad kwestią, czy wytyczne sformułowane przez Trybunał w wyroku Ruiz Zambrano⁴⁸ znajdują zastosowanie do jednego lub kilku skarżących w postępowaniu głównym.

Verwaltungsgerichtshof (trybunał administracyjny) wniósł o rozpatrzenie swojego odesłania prejudycjalnego w przyspieszonym trybie prejudycjalnym. Na poparcie tego wniosku powołał się on na istnienie decyzji nakazujących opuszczenie terytorium, podjętych wobec większości skarżących w postępowaniu głównym, które to decyzje – w przypadku ich wykonania – dotknęłyby ich osobiście, jak również członków ich rodziny. W tym względzie doprecyzował, że przynajmniej jednemu ze skarżących odmówiono przyznania skutku zawieszającego odwołania wniesionego od dotyczącego go nakazu wydalenia, w związku z czym nakaz opuszczenia kraju może zostać wykonany w każdej chwili. Mówiąc ogólnie, kładł on nacisk na okoliczność, że ciężąca na skarżących groźba niezwłocznego wydalenia pozbawia ich możliwości prowadzenia normalnego życia rodzinnego, gdyż stawia to ich w sytuacji niepewności. Co więcej, Verwaltungsgerichtshof (trybunał administracyjny) wskazał, że obecnie zawisło przed nim – podobnie zresztą jak przed austriackimi organami administracyjnymi – bardzo wiele podobnych spraw i że należy spodziewać się wzrostu tego rodzaju spraw w bliskiej przyszłości z powodu wyroku Ruiz Zambrano⁴⁹.

Prezes Trybunału postanowił uwzględnić wniosek o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego. W tym celu przypomniał najpierw, że prawo do poszanowania życia rodzinnego zalicza się do praw podstawowych chronionych we wspólnotowym porządku prawnym oraz że zostało ono powtórzone w art. 7 Karty. Następnie podkreślił on, że odpowiedź Trybunału na zadane pytania może uchylić niepewność co do sytuacji skarżących w postępowaniu głównym oraz że w związku z tym niezwłoczne udzielenie

⁴⁷ Zobacz także wyrok z dnia 15 listopada 2011 r. (wielka izba), Dereci i in. (C-256/11, [EU:C:2011:734](#)).

⁴⁸ Wyrok z dnia 8 marca 2011 r. (wielka izba), Ruiz Zambrano (C-34/09, [EU:C:2011:124](#)).

⁴⁹ Wyrok z dnia 8 marca 2011 r. (wielka izba), Ruiz Zambrano (C-34/09, [EU:C:2011:124](#), pkt 12, 13, 15).

odpowiedzi przyczyni się do szybszego położenia kresu stanowi tej niepewności, która uniemożliwia im prowadzenie normalnego życia rodzinnego.

Postanowienie z dnia 6 maja 2014 r., G. (C-181/14, [EU:C:2014:740](#))

Postępowanie w trybie przyspieszonym

W tej przedstawionej już wyżej sprawie⁵⁰ Trybunał oddalił wniosek sądu odsyłającego o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego. Niemniej prezes Trybunału postanowił z urzędu o rozpoznaniu tej sprawy w przyspieszonym trybie prejudycjalnym. Uznał on bowiem, że zastosowanie tego trybu jest konieczne, gdy przetrzymywanie danej osoby w areszcie zależy wyłącznie od odpowiedzi, której należy udzielić na pytanie zadane przez sąd odsyłający. W tym względzie przypomniał on między innymi, że art. 267 akapit czwarty TFUE przewiduje, iż Trybunał stanowi w jak najkrótszym terminie, jeżeli sprawa zawisła przed sądem krajowym dotyczy osoby pozbawionej wolności.

Postanowienie z dnia 5 czerwca 2014 r., Sánchez Morcillo i Abril García (C-169/14, [EU:C:2014:1388](#))

Postępowanie w trybie przyspieszonym

W tym przypadku osoby fizyczne uzyskały pożyczkę od banku, która była zabezpieczona hipoteką na ich głównym mieszkaniu. Z powodu niewykonania ciążącego na nich obowiązku zapłaty miesięcznych rat zwrotu tej pożyczki wszczęto postępowanie egzekucyjne z hipoteki w celu przymusowej sprzedaży danej nieruchomości. Zainteresowali wniesli zatem sprzeciw przeciwko temu postępowaniu egzekucyjnemu i po jego oddaleniu wniesli odwołanie do Audiencia Provincial de Castellón (sądu okręgowego w Castellón, Hiszpania).

Sąd odsyłający wskazał, że o ile hiszpańskie postępowanie cywilne⁵¹ umożliwia wniesienie odwołania od orzeczenia, które uznając sprzeciw wniesiony przez dłużnika, kończy postępowanie egzekucyjne z hipoteki, o tyle nie umożliwia ono dłużnikowi, którego sprzeciw został oddalony, wniesienia odwołania od orzeczenia sądu pierwszej instancji zarządzającego kontynuację postępowania egzekucyjnego. Sąd ten miał jednak wątpliwości co do zgodności tego uregulowania krajowego z celem ochrony konsumentów zamierzonym przez dyrektywę 93/13⁵², a także z prawem do skutecznego

⁵⁰ Zobacz powyżej w części I niniejszej fiszki, zatytułowanej „Pilny tryb prejudycjalny”, pkt „1. Zakres stosowania pilnego trybu prejudycjalnego”.

⁵¹ Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (ustawa 1/2013 o środkach służących wzmocnieniu ochrony dłużników hipotecznych, restrukturyzacji długu i najmie socjalnym) z dnia 14 maja 2013 r. (BOE nr 116 z dnia 15 maja 2013 r., s. 36373), zmieniająca Ley de enjuiciamiento civil (kodeks postępowania cywilnego) z dnia 7 stycznia 2000 r. (BOE nr 7 z dnia 8 stycznia 2000 r., s. 575), który to kodeks został z kolei zmieniony przez decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación (dekret z mocą ustawy 7/2013 dotyczący pilnych środków o charakterze podatkowym lub budżetowym i wspierający badania, rozwój i innowacje) z dnia 28 czerwca 2013 r. (BOE nr 155 z dnia 29 czerwca 2013 r., s. 48767).

⁵² Dyrektywa 93/13/EWG.

środka prawnego ustanowionego w art. 47 Karty. W tym względzie podkreślił on, że otwarcie drogi odwoławczej dla dłużników może mieć tym większe znaczenie, że niektóre warunki spornej w postępowaniu głównym umowy pożyczki mogą zostać uznane za nieuczciwe w rozumieniu dyrektywy 93/13.

W takiej sytuacji Audiencia Provincial de Castellón (sąd okręgowy w Castellón) wniósł o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego, podkreślając, że odpowiedź Trybunału będzie mogła mieć poważne konsekwencje procesowe w Hiszpanii.

W kontekście kryzysu ekonomicznego wobec wyjątkowo dużej liczby osób fizycznych jest prowadzona egzekucja wierzytelności zabezpieczonych hipoteką, zaś przedmiotem tej egzekucji są ich mieszkania. Ponadto, jeśli chodzi konkretnie o skarżących w postępowaniu głównym, jako że wniesiony przez nich sprzeciw nie ma skutku zawieszającego, ich mieszkania będą mogły zostać sprzedane w drodze licytacji nawet przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał.

Prezes Trybunału wskazał, że z utrwalonego orzecznictwa co prawda wynika, iż znaczna liczba osób lub sytuacji prawnych, których może dotyczyć orzeczenie sądu odsyłającego, jakie ma zapaść w wyniku skierowania sprawy do Trybunału w trybie prejudycjalnym, nie stanowi sama w sobie wyjątkowej okoliczności uzasadniającej zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego. Niemniej jednak w sprawie tej, niezależnie od liczby zainteresowanych dłużników, istnieje również niebezpieczeństwo utraty przez właściciela głównego miejsca zamieszkania, co stawia jego oraz jego rodzinę w szczególnie delikatnej sytuacji. Powagę tej okoliczności zwiększa fakt, że jeżeli okazałoby się, iż postępowanie egzekucyjne było oparte na umowie pożyczki zawierającej nieuczciwe warunki, których nieważność zostałaaby stwierdzona przez sąd krajowy, nieważność tego postępowania egzekucyjnego dostarczyłaby poszkodowanemu dłużnikowi ochronę jedynie w postaci odszkodowania, nie pozwalając na przywrócenie wcześniejszej sytuacji, w której posiadał on status właściciela swojego mieszkania. W świetle tych okoliczności oraz ze względu na to, że jak najszybsza odpowiedź Trybunału może w znacznym stopniu zmniejszyć niebezpieczeństwo utraty mieszkania przez zainteresowane osoby, prezes Trybunału uwzględnił wniosek o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego.

Postanowienie z dnia 1 lutego 2016 r., *Davis i in.* (C-698/15, [EU:C:2016:70](#))⁵³

Postępowanie w trybie przyspieszonym

W tej sprawie osoby fizyczne kwestionowały zgodność z prawem uregulowania brytyjskiego⁵⁴ upoważniającego Secretary of State for the Home Department (ministra spraw wewnętrznych, Zjednoczone Królestwo) do nałożenia na publicznych operatorów telekomunikacyjnych obowiązku zatrzymywania wszelkich danych dotyczących łączności

⁵³ Zobacz także wyrok z dnia 21 grudnia 2016 r. (wielka izba), *Tele2 Sverige i Watson i in.* (C-203/15 i C-698/15, [EU:C:2016:970](#)).

⁵⁴ Data Retention and Investigatory Powers Act 2014 (ustawa z 2014 r. o zatrzymywaniu danych i uprawnieniach dochodzeniowych).

elektronicznej przez maksymalny okres dwunastu miesięcy, przy czym zatrzymywanie treści komunikatów elektronicznych było wyłączone. Osoby te uważały, że owo uregulowanie krajowe jest niezgodne z art. 7 i 8 Karty oraz że nie przestrzega wymogów ustanowionych w wyroku *Digital Rights Ireland i in.*⁵⁵, w którym Trybunał stwierdził nieważność dyrektywy 2006/24⁵⁶. Jako że ich skargi zostały uwzględnione w pierwszej instancji, minister spraw wewnętrznych wniósł apelację do Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [sądu apelacyjnego (Anglia i Walia) (wydział cywilny), Zjednoczone Królestwo]. Sąd ten zwrócił się wówczas do Trybunału z kilkoma pytaniami dotyczącymi zakresu stosowania wyroku *Digital Rights Ireland i in.*⁵⁷

W tych ramach sąd odsyłający wniósł także o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego. Na poparcie tego wniosku, po pierwsze, wskazał on, że pożądane byłoby połączenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonego w tej sprawie z zawisłą przed Trybunałem sprawą *Tele2 Sverige* (C-203/15), bądź równoległe rozpoznanie tych spraw. Po drugie, zwrócił on uwagę, że sporne uregulowanie brytyjskie ma wygasnąć w dniu 31 grudnia 2016 r. oraz że istnieje niepewność co do zakresu stosowania wyroku *Digital Rights Ireland i in.*⁵⁸ z uwagi na wszelkie przepisy prawne, które mogą zostać wydane przez państwa członkowskie w zakresie zatrzymywania danych dotyczących łączności elektronicznej.

Stwierdziwszy, że sporne uregulowanie może prowadzić do poważnej ingerencji w prawa podstawowe ustanowione w art. 7 i 8 Karty, prezes Trybunału uznał, iż niezwłoczne udzielenie odpowiedzi może rzeczywiście rozwiązać wątpliwości, jakie sąd odsyłający ma co do tej ewentualnej ingerencji i co do ewentualnego uzasadnienia takiej ingerencji. Ponadto, mając na uwadze ducha współpracy, który charakteryzuje stosunki między sądami państw członkowskich i Trybunałem, zdaniem prezesa Trybunału termin ważności wspomnianego uregulowania także uzasadnia pilną odpowiedź. Z tych względów prezes Trybunału postanowił rozpoznać sprawę w przyspieszonym trybie prejudycjalnym.

1.6. Zła sytuacja materialna

Wyrok z dnia 15 lipca 2021 r. (wielka izba), The Department for Communities in Northern Ireland (C-709/20, [EU:C:2021:602](#))

Odesłanie prejudycjalne – Obywatelstwo Unii – Nieaktywny zawodowo obywatel państwa członkowskiego przebywający na terytorium innego państwa członkowskiego na podstawie prawa krajowego – Artykuł 18 akapit pierwszy TFUE – Zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność

⁵⁵ Wyrok z dnia 8 kwietnia 2014 r. (wielka izba), *Digital Rights Ireland*, (C-293/12 i C-594/12, [EU:C:2014:238](#)).

⁵⁶ Dyrektywa 2006/24/WE.

⁵⁷ Wyrok z dnia 8 kwietnia 2014 r. (wielka izba), *Digital Rights Ireland*, (C-293/12 i C-594/12, [EU:C:2014:238](#)).

⁵⁸ Wyrok z dnia 8 kwietnia 2014 r. (wielka izba), *Digital Rights Ireland*, (C-293/12 i C-594/12, [EU:C:2014:238](#)).

państwową – Dyrektywa 2004/38/WE – Artykuł 7 – Przesłanki uzyskania prawa pobytu przez okres przekraczający trzy miesiące – Artykuł 24 – Świadczenia z zakresu pomocy społecznej – Pojęcie – Równość traktowania – Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej – Okres przejściowy – Przepis krajowy wykluczający możliwość korzystania ze świadczenia z zakresu pomocy społecznej przez obywateli Unii posiadających prawo pobytu na czas określony na podstawie prawa krajowego – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuły art. 1, 7 i 24

W tej sprawie osoba zainteresowana, która posiada podwójne obywatelstwo chorwackie i niderlandzkie, mieszkała w Zjednoczonym Królestwie od 2018 r., nie wykonując tam żadnej działalności gospodarczej, wraz ze swoim partnerem, posiadającym obywatelstwo niderlandzkie, i dwójką ich dzieci, do momentu, gdy przeprowadziła się do ośrodka dla maltretowanych kobiet. Nie dysponuje ona żadnymi zasobami.

W dniu 4 czerwca 2020 r. Home Office (ministerstwo spraw wewnętrznych, Zjednoczone Królestwo) przyznało jej, na podstawie nowego systemu brytyjskiego mającego zastosowanie do obywateli Unii zamieszkujących w tym państwie ustanowionego w kontekście wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii, tymczasowe prawo pobytu w Zjednoczonym Królestwie. W dniu 8 czerwca 2020 r. złożyła ona wniosek o przyznanie świadczenia społecznego znanego jako Universal Credit (zasiłek na pokrycie kosztów utrzymania) w Irlandii Północnej, ale jej wniosek został oddalony na tej podstawie, że przepisy krajowe wykluczają obywateli Unii, którym przysługuje prawo pobytu przyznane na podstawie nowego systemu, z kategorii potencjalnych beneficjentów zasiłku na pokrycie kosztów utrzymania.

Appeal Tribunal (Northern Ireland) (sąd apelacyjny dla Irlandii Północnej, Zjednoczone Królestwo), rozpatrując skargę na tę odmowę, zastanawiał się nad ewentualną niezgodnością brytyjskiego uregulowania w sprawie zasiłku na pokrycie kosztów utrzymania z zakazem dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, przewidzianym w art. 18 akapit pierwszy TFUE.

W tym kontekście sąd wniósł o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego, powołując się na oczywistą pilność tej sprawy i trudną sytuację finansową zainteresowanej osoby.

Prezes Trybunału uwzględnił wniosek o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego, opierając się na złej sytuacji materialnej zainteresowanej osoby i jej dzieci oraz na braku możliwości korzystania przez nią na podstawie prawa krajowego ze świadczeń z zakresu pomocy społecznej.

1.7. Ryzyko poważnych szkód w środowisku

*Postanowienie z dnia 13 kwietnia 2016 r., Pesce i in. (C-78/16 i C-79/16, [EU:C:2016:251](#))*⁵⁹

Postępowanie w trybie przyspieszonym

Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się bakterii *Xylella fastidiosa*, Servizio Agricoltura della Regione Puglia (wydział rolnictwa regionu Apulia, Włochy) nakazał kilku właścicielom gruntów rolnych wykarczowanie oliwek posadzonych na tych gruntach, uznanych za zakażone tą bakterią, a także wszystkich roślin żywicielskich znajdujących się w promieniu 100 m wokół tych oliwek. Wspomniani właściciele wnieśli zatem skargi o stwierdzenie nieważności tych decyzji w sprawie usunięcia roślin, uzasadniając to tym, że decyzja wykonawcza 2015/789⁶⁰, na której zostały oparte te decyzje, jest sprzeczna z zasadami proporcjonalności i ostrożności oraz że jest ona dotknięta wadą w postaci braku uzasadnienia.

W tych okolicznościach Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (regionalny sąd administracyjny dla Lacjum, Włochy), do którego zostały wniesione te skargi, postanowił zawiesić tymczasowo wykonanie spornych środków krajowych i zwrócić się do Trybunału z pytaniem dotyczącym zgodności z prawem Unii decyzji wykonawczej 2015/789.

Ów sąd wniósł także o rozpatrzenie swojego odesłania prejudycjalnego w przyspieszonym trybie prejudycjalnym. Na poparcie tego wniosku powołał się on na powagę skutków, jakie może spowodować wykonanie decyzji w sprawie usunięcia roślin, ze szkodą nie tylko dla skarżących w postępowaniu głównym, ale także dla integralności krajobrazu, działalności gospodarczej, jakości wód podziemnych, łańcucha rolno-spożywczego oraz zdrowia publicznego. Podobnie decyzji tych nie można zakwalifikować jako tymczasowe, ponieważ będą one miały ostateczny i nieodwracalny wpływ na ekosystem roślin, o których mowa.

Prezes Trybunału uwzględnił wniosek o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego. W tym względzie stwierdził, z jednej strony, że przedłużenie zawieszenia wykonania decyzji w sprawie usunięcia roślin, o których mowa, może przyczynić się do rozprzestrzenienia bakterii *Xylella* w Unii, a z drugiej, że wykonanie tych decyzji może pociągnąć za sobą nieodwracalne skutki dla ekosystemu i wyrządzić skarżącym nieodwracalną szkodę.

⁵⁹ Zobacz także wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Pesce i in. (C-78/16 i C-79/16, [EU:C:2016:428](#)).

⁶⁰ Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2015/789 z dnia 18 maja 2015 r. w sprawie środków zapobiegających wprowadzaniu do Unii i rozprzestrzenianiu się w niej organizmu *Xylella fastidiosa* (Wells et al.) (Dz.U. 2015, L 125, s. 36).

Postanowienie z dnia 11 października 2017 r., Komisja/Polska (C-441/17, [EU:C:2017:794](#))

Postępowanie w trybie przyspieszonym

Komisja wniosła do Trybunału o stwierdzenie, że Rzeczpospolita Polska uchybiła niektórym z zobowiązań spoczywających na tym państwie na podstawie dyrektywy 92/43⁶¹ (zwanej „dyrektywą siedliskową”) i dyrektywy 2009/147⁶² (zwanej „dyrektywą ptasią”) z powodu działań gospodarki leśnej przewidzianych w Puszczy Białowieskiej, jednym z najlepiej zachowanych lasów naturalnych Europy, wpisanej na listę Światowego Dziedzictwa Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (Unesco). Mówiąc dokładniej, Minister Środowiska (Polska), powołując się na gradację szkodnika (kornika drukarza), zatwierdził zmianę planu urządzenia lasu pozwalającą na zwiększenie pozyskania drewna, a także działania w strefach, w których wszelka interwencja była dotychczas wyłączona. W tym kontekście zaczęło się usuwanie licznych drzew.

Po pierwsze, w sprawie tej prezes Trybunału zgodził się na wniosek Komisji o rozpoznanie tej sprawy w pierwszej kolejności. Po drugie, na podstawie art. 160 § 7 regulaminu postępowania przed Trybunałem wiceprezes nakazał Rzeczypospolitej Polskiej zawieszenie prowadzenia spornych działań gospodarki leśnej do czasu ogłoszenia postanowienia, które zakończy postępowanie w przedmiocie środków tymczasowych, o których zastosowanie wniosła Komisja⁶³. Mimo to prezes Trybunału postanowił także o zastosowaniu z urzędu przyspieszonego trybu prejudycjalnego. W tym względzie stwierdził on, że spór między Komisją a Rzeczpospolitą Polską wskazuje na istnienie bezpośredniego i potencjalnie poważnego zagrożenia dla środowiska. Z jednej strony bowiem zdaniem Rzeczypospolitej Polskiej przedłużenie zawieszenia wspomnianych działań gospodarki leśnej może przyczynić się do gradacji szkodnika, która doprowadzi do głębokiego zachwiania ekosystemu Puszczy Białowieskiej, a w konsekwencji doprowadzi do sytuacji, w której stan szkód poczynionych w przyrodzie będzie rodził bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego. Z drugiej strony zdaniem Komisji prowadzenie tych działań może spowodować nieodwracalne konsekwencje dla wymienionych w dyrektywach siedliskowej i ptasiej siedlisk naturalnych i gatunków zwierząt, dla których został wyznaczony obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska. W tych okolicznościach prezes Trybunału uznał, że niezwłoczna odpowiedź Trybunału w kwestii zgodności z prawem Unii owych działań gospodarki leśnej może ograniczyć zagrożenia wynikające bądź z przedłużenia ich zawieszenia, bądź z ich przeprowadzenia.

⁶¹ Dyrektywa 92/43/EWG.

⁶² Dyrektywa 2009/147/WE.

⁶³ Zobacz poniżej w części II niniejszej fiszki, zatytułowanej „Tryb przyspieszony”, pkt „2. Relacja trybu przyspieszonego w ramach skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego do środków tymczasowych wydanych w postępowaniu w przedmiocie tych środków”.

1.8. Ryzyko bezkarności w dużej liczbie spraw

Wyrok z dnia 21 grudnia 2021 r. (wielka izba), Euro Box Promotion i in. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 i C-840/19, [EU:C:2021:1034](#))

Odesłanie prejudycjalne – Decyzja 2006/928/WE – Mechanizm współpracy i weryfikacji postępów Rumunii w realizacji określonych założeń w zakresie reformy systemu sądownictwa oraz walki z korupcją – Charakter prawny i skutki prawne – Wiążący charakter w stosunku do Rumunii – Państwo prawne – Niezawisłość sędziowska – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Zwalczanie korupcji – Ochrona interesów finansowych Unii – Artykuł 325 ust. 1 TFUE – Konwencja „OIF” – Postępowania karne – Wyroki Curtea Constituțională (trybunału konstytucyjnego, Rumunia) dotyczące zgodności z prawem przeprowadzenia niektórych dowodów i ukształtowania składów orzekających w sprawach dotyczących poważnej korupcji – Obowiązek rygorystycznego stosowania przez sędziów krajowych orzeczeń Curtea Constituțională (trybunału konstytucyjnego) – Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w razie niezastosowania się do tych orzeczeń – Prawo odstąpienia od stosowania orzeczeń Curtea Constituțională (trybunału konstytucyjnego) niezgodnych z prawem Unii – Zasada pierwszeństwa prawa Unii

W sprawach C-357/19, C-547/19, C-811/19 i C-840/19, Înalta Curte de Casație și Justiție (wysoki trybunał kasacyjny i sprawiedliwości, Rumunia, zwany dalej „ICCJ”) wydał wobec szeregu osób, w tym byłych posłów i ministrów, wyroki skazujące w związku z popełnieniem przez nich przestępstw nadużyć finansowych związanych z podatkiem VAT, korupcji i płatnej protekcji, między innymi w kontekście zarządzania unijnymi funduszami. Curtea Constituțională (trybunał konstytucyjny, Rumunia) uchylił te orzeczenia z uwagi na niezgodną z prawem obsadę składów orzekających wynikającą z faktu, że, po pierwsze, w sprawach rozpatrywanych przez ICCJ w pierwszej instancji orzekać powinny były składy orzekające specjalizujące się w sprawach korupcji, a po drugie, w sprawach rozpatrywanych przez ICCJ w drugiej instancji składy orzekające winny były być w całości obsadzone przez sędziów wyłonionych w drodze losowania.

W sprawie C-379/19 Tribunalul Bihor (sąd okręgowy w Bihor, Rumunia) prowadził postępowanie karne przeciwko kilku osobom oskarżonym o popełnienie przestępstw korupcji i płatnej protekcji. Do tego sądu wpłynął wniosek o wyłączenie dowodów, w kontekście którego ów sąd winien zastosować orzecznictwo trybunału konstytucyjnego, który uznał, że gromadzenie środków dowodowych w sprawach karnych przy udziale rumuńskiej służby informacyjnej za niekonstytucyjne i powoduje wyłączenie z mocą wsteczną tak zgromadzonych środków dowodowych z tego postępowania karnego.

Spory w postępowaniu głównym w tych sprawach wpisują się w kontynuację szeroko zakrojonej reformy w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i walki z korupcją w Rumunii,

w sprawie której Trybunał już się wypowiedział⁶⁴. W kontekście tych spraw powstało pytanie, czy stosowanie orzecznictwa będącego rezultatem różnych orzeczeń Curtea Constituțională a României (trybunału konstytucyjnego) dotyczących przepisów procedury karnej mających zastosowanie w dziedzinie nadużyć finansowych i korupcji może naruszać prawo Unii, zwłaszcza te jego przepisy, które dotyczą ochrony interesów finansowych Unii, gwarancji niezawisłości sędziowskiej, wartości państwa prawnego oraz zasady pierwszeństwa prawa Unii.

Sądy odsyłające w sprawach C-357/19, C-379/19, C-811/19 i C-840/19 wniosły o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego, twierdząc, że sytuacja osób oskarżonych w postępowaniach głównych wymaga niezwłocznej odpowiedzi. Jeśli chodzi w szczególności o sprawy C-357/19, C-811/19 i C-840/19, sądy te wskazały również, że upływ czasu może zagrozić ewentualnemu wykonaniu kary.

W sprawach C-357/19 i C-379/19 Trybunał uznał, że nie ma podstaw do uwzględnienia tego wniosku. Prezes Trybunału zdecydował jednak o rozpoznaniu tych spraw w pierwszej kolejności na podstawie art. 53 § 3 regulaminu postępowania.

Natomiast co się tyczy spraw C-811/19 i C-840/19, prezes Trybunału zauważył, że sprawy te, rozpatrywane łącznie ze sprawami C-357/19 i C-379/19, wskazują, iż w rumuńskich sądach istnieje niepewność co do wykładni i stosowania prawa Unii w wielu sprawach z zakresu prawa karnego, w których może upłynąć termin przedawnienia, a tym samym wystąpić ryzyko bezkarności. W tych okolicznościach i w świetle stanu zaawansowania spraw C-357/19, C-379/19 i C-547/19, które dotyczą podobnych kwestii związanych z wykładnią prawa Unii, prezes Trybunału postanowił rozpoznać sprawy C-811/19 i C-840/19 w trybie przyspieszonym.

2. Relacja trybu przyspieszonego w ramach skargi o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego do środków tymczasowych wydanych w postępowaniu w przedmiocie tych środków

Postanowienie z dnia 11 października 2017 r., Komisja/Polska (C-441/17, [EU:C:2017:794](#))

Postępowanie w trybie przyspieszonym

Jak przedstawiono powyżej⁶⁵, Komisja wniosła skargę o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, mającą na celu stwierdzenie, że państwo to uchybiło zobowiązaniom, które na nim spoczywają na podstawie dyrektywy „siedliskowej” i dyrektywy „ptasiej”. W tych ramach Komisja złożyła wniosek

⁶⁴ Wyrok z dnia 18 maja 2021 r., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i in. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, [EU:C:2021:393](#)).

⁶⁵ Zobacz powyżej w części II niniejszej fiszki, zatytułowanej „Tryb przyspieszony”, pkt „1.7. Ryzyko poważnych szkód w środowisku”.

w przedmiocie środków tymczasowych na podstawie art. 279 TFUE i art. 160 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem w celu zastosowania środków tymczasowych w oczekiwaniu na wyrok Trybunału rozstrzygający sprawę co do istoty.

Komisja wniosła także na podstawie art. 160 § 7 regulaminu postępowania przed Trybunałem o zastosowanie tych środków tymczasowych jeszcze przed przedstawieniem uwag przez Rzeczpospolitą Polską ze względu na grożącą poważną i nieodwracalną szkodę dla siedlisk i integralności obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska. Wiceprezes Trybunału uwzględnił ten wniosek i nakazał Rzeczypospolitej Polskiej zawiesić, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu publicznemu, prowadzenie spornych działań gospodarki leśnej aż do chwili ogłoszenia postanowienia, które zakończy postępowanie w przedmiocie środków tymczasowych (postanowienie z dnia 27 lipca 2017 r., Komisja/Polska, C-441/17, [EU:C:2017:622](#)).

W odniesieniu do relacji wniosku o zastosowanie środków tymczasowych do trybu przyspieszonego, zastosowanego z urzędu przez prezesa Trybunału, ten ostatni wskazał, że chociaż przed Trybunałem nadal zawisły jest wniosek o zastosowanie środków tymczasowych, to jednak przedmiot i przesłanki wykonania takiego wniosku oraz przedmiot i przesłanki trybu przyspieszonego nie są identyczne. Otóż w tym wypadku, niezależnie od postanowienia, które zakończy postępowanie w przedmiocie środka tymczasowego, zastosowanie trybu przyspieszonego okazuje się uzasadnione charakterem tej sprawy (z powodów wymienionych powyżej, zob. pkt „1.7. Ryzyko poważnych szkód w środowisku”.

Postanowienie z dnia 15 listopada 2018 r., Komisja/Polska (C-619/18, [EU:C:2018:910](#))

Postępowanie w trybie przyspieszonym

Jak przedstawiono powyżej⁶⁶, Komisja wniosła skargę o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, mającą na celu stwierdzenie, że przyjmując niedawną ustawę o Sądzie Najwyższym (Polska), uchybiła ona zobowiązaniom spoczywającym na niej na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 Karty. W tych ramach Komisja złożyła wniosek w przedmiocie środków tymczasowych na podstawie art. 279 TFUE i art. 160 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem w celu zastosowania środków tymczasowych w oczekiwaniu na wyrok Trybunału rozstrzygający sprawę co do istoty.

Co więcej, Komisja wniosła na podstawie art. 160 § 7 regulaminu postępowania przed Trybunałem o zarządzenie środków tymczasowych jeszcze przed przedstawieniem uwag przez Rzeczpospolitą Polską ze względu na bezpośrednie ryzyko wyrządzenia poważnej i nieodwracalnej szkody w świetle zasady skutecznej ochrony sądowej w ramach

⁶⁶ Zobacz powyżej w części II niniejszej fiszki, zatytułowanej „Tryb przyspieszony”, pkt „1.2. Szczególna waga niepewności prawnej będącej przedmiotem odesłania prejudycjalnego”.

stosowania prawa Unii. Wiceprezes Trybunału uwzględnił ten wniosek. I tak wiceprezes nakazał Rzeczypospolitej Polskiej, natychmiast i do czasu wydania postanowienia kończącego postępowanie w przedmiocie środków tymczasowych: po pierwsze, zawieszenie stosowania określonych przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym; po drugie, podjęcie wszelkich niezbędnych środków w celu zapewnienia, by sędziowie Sądu Najwyższego, których dotyczy wyżej wymieniona ustawa, mogli pełnić funkcje na tym samym stanowisku, korzystając z tego samego statusu, takich samych praw i warunków zatrudnienia, jakie przysługiwały im przed dniem wejścia w życie tej ustawy; po trzecie, powstrzymanie się od wszelkich działań zmierzających do powołania sędziów Sądu Najwyższego, a także od wszelkich działań w celu wyznaczenia nowego Pierwszego Prezesa tego sądu lub wskazania, w miejsce Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, osoby, której jest powierzona kierowanie tym sądem; po czwarte, powiadamianie Komisji co miesiąc o wszystkich środkach przyjętych w celu zastosowania się do tego postanowienia (postanowienie z dnia 19 października 2018 r., Komisja/Polska, C-619/18 R, [EU:C:2018:852](#)).

W odniesieniu do relacji wniosku o zastosowanie środków tymczasowych do trybu przyspieszonego, zastosowanego z urzędu przez prezesa Trybunału, ten ostatni stwierdził, że choć przed Trybunałem pozostaje zawisły wniosek w przedmiocie środków tymczasowych, wiceprezes Trybunału zarządził wnioskowane przez Komisję środki tymczasowe, które będą wywoływać skutki do czasu wydania postanowienia kończącego postępowanie w przedmiocie środków tymczasowych. W konsekwencji prezes Trybunału wskazał, że gdyby w mającym zapaść postanowieniu Trybunał orzekł o utrzymaniu środków tymczasowych zarządzonych w oczekiwaniu na wydanie tego postanowienia, sama Rzeczpospolita Polska miałaby interes w tym, by toczące się w tej sprawie postępowanie co do istoty zakończyło się jak najszybciej, tak aby wspomniane środki przestały obowiązywać, a kwestie podnoszone w tej sprawie zostały prawomocnie rozstrzygnięte. Co więcej, prezes Trybunału podkreślił, że w każdym wypadku przedmiot i przesłanki uwzględnienia wniosku w przedmiocie środków tymczasowych oraz przedmiot i przesłanki zastosowania trybu przyspieszonego nie są identyczne. Otóż w tym wypadku, niezależnie od postanowienia, które zakończy postępowanie w przedmiocie środka tymczasowego, zastosowanie trybu przyspieszonego okazuje się uzasadnione charakterem tej sprawy (z powodów wymienionych powyżej, zob. pkt „1.2. Szczególna waga niepewności prawnej będącej przedmiotem odesłania prejudycjalnego”).

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI
UNII EUROPEJSKIEJ

Dyrekcja ds. badań i dokumentacji

Wrzesień 2024